

ACIK OTURUM : KÜTÜPHANELERARASI İŞBİRLİĞİ

Yönetici : Prof. Dr. Yaşar Karayalçın

Konuşmacılar : Prof. Dr. Osman Ersoy, Doç. Dr. Özer Soysal,

Doç. Dr. Jale Baysal, Dr. Mustafa Akbulut, Altınay Sernikli,

Abdülkadir Köylü, Yıldız Çakın, Feridun Atatuğ.

Prof. Karayalçın — Bu tatil gününde kütüphaneciliğin en aktüel konusu olan kütüphanelerarası işbirliği konusunu dinlemek için buraya zahmet ettiğiniz için teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Konu son derece önemli olduğu için, bu konunun bu senenin tartışma konusu olarak seçilmesinde kanaatimce son derece isabetli olmuştur. Bu bakımdan bu hafta içerisinde ben kütüphanecilere de, yöneticilere de, teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Kütüphanelerarası işbirliği kanaatimce iki yönden incelenmektedir. Bu konu Türkiye gibi kaynakları kıt olan bir ülkenin konusu değildir, bu konu aynı zamanda zengin ülkelerin de konusudur. Sebebi şu : Bir defa bu zengin dediğimiz ülkelere dahi iktisadi kaynaklar kıttır, ikincisi bu ülkelere de kitap fiyatları süratle artmaktadır.

Üçüncüsü, kitap ve dergi sayısı da başdöndürücü bir süratle artmaktadır. Size bir örnek vermek isterim, kitap üretimi dünyada 1960 da 364.000 iken, 1972'de 561.000'e çıkmıştır, yıldaki üretim.

Türkiye'de de buna paralel olarak veya gelişmeye paralel olarak kitap üretimi artmaktadır. Şu halde zengin ülkelerin kütüphanelerarasında işbirliği yapmak zarureti karşısında kalmalarını düşünecek olursak, bizim gibi kaynakları onlardan daha kıt olan bir ülke için kütüphanelerarasında işbirliği yapmak evleviyetle bir zaruret olarak ortaya çıkmaktadır.

Biraz evvel belirttiğim genel sebeplerin yanında Türkiye'de kütüphaneler arasında işbirliğini zaruri kılan başka unsurlar da vardır. Bir tanesi son ayarlama ile dövizlerin Türk Parası bakımından değerinin birhayli artmış bulunmasıdır, bir dolar bugün 25 liradır.

Binaenaleyh, yabancı ülkelere getirtilecek kitap ve dergilerde bir işbirliği yapılmayacak olursa, Türkiye'nin zaten kıt olan döviz kaynaklarının israf tehlikesi ortaya çıkar.

Diğer iki sebepten birisi de, işbirliğini zaruri kılan; Türkiye'de yeni kütüphaneler kuruldukça, eski kitapları temin etmek problemi ortaya çıkacaktır. Türkiye'de bir sene evvel dahi yayınlanmış olan kitapları temin etmek kütüphaneci arkadaşlarımız bilirler son derece güç olmaktadır.

Bu da kütüphanelerarası işbirliğini gerektiren başka bir sebeptir. Nihayet son bir sebep, kütüphanelerimiz bugün en iyi, en ileri seviyede olan bir kütüp-

hanemiz dahi, milletlerarası standartlar bakımından tatmin edici mahiyette değildir.

Binaenaleyh, bu durumlar da gözönünde alınacak olursa, kütüphanelerarasında işbirliği yapmak, Türkiye'de zengin ülkelerle mukayese edilemeyecek kadar önem kazanmış bulunmaktadır.

Bunu belirttikten sonra, artık kütüphanelerarasında işbirliğine gerek var mıdır, yok mudur konusunu tartışmak bence fuzuli kalıyor. Mühim olan şudur, şimdi panele katılan arkadaşlarımız kendi alanlarında görüşlerini belirtecekler, kütüphanelerarası işbirliği bakımından bugün ne durumdayız ve ne yapmak lazımdır?.

Konu şöyle tatbik edilebilir, milletlerarası planda kütüphanelerin işbirliği yapması bu biraz belki konumuz dışında kalır bugün için, Türkiye de kütüphanelerarasında işbirliği ne durumundadır, ne yapmak lazım? Özellikle Milli Kütüphane açısından durum nedir? Halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri bakımından durum nedir ve bilhassa bunların yanında daha önemli olarak verilecek belki araştırma ve üniversite kütüphaneleri arasında işbirliği yapılabilmekte midir, ne dereceye kadar yapılmıştır, neler yapılması lazımdır?.

Zannediyorum, tartışmalarımızın çerçevesi bundan ibarettir.

Şimdi genel olarak bu konuda arkadaşlarıma söz vereceğim, biraz evvel konuşmacılar takdim edildi, her konuşmacı kendi alanında işbirliği durumu nedir ve ne yapmak lazımdır? Bunu belirtecek, bir tur yaptıktan sonra belki kendi aramızda tartışacağımız kişiler olacak, sizlerin de soracağı hususlar olacak. Böylece panelimiz son derece önemli konunun çeşitli yönlerini sizlere aktetmek ve sizlerden de bu konuda gerekirse bizleri aydınlatıcı bilgi edinmek mümkün olacaktır.

Şimdi Profesör Osman Ersoy arkadaşımı, biliyorsunuz memleketimizin ilk kütüphaneci profesörüdür, bu konuda kısaca görüşlerini alacağız, ondan sonra Milli Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürü olan ve aynı zamanda biliyorsunuz üniversitemizde Dil Tarih de kütüphanecilik kürsüsünde doçent olan sayın Özer Soysal konuşacaklar, ondan sonra devam edeceğiz.

Buyurunuz Sayın Ersoy :

Prof. Ersoy — Teşekkür ederim sayın Başkan, ben öncelikle bu kütüphane haftasına verdiğiniz önem ve onurdan ötürü size teşekkür etmek isterim. Türk Kütüphanecileri sizin katkınız ve sizin desteğinizle her zaman övünmüşlerdir ve bu hafta da yine ilginizi Türk Kütüphanecilerinden esirgemediniz, sağ olun efendim.

Alanım itibariyle benim eğitimde bir işbirliğinden söz etmem gerekiyor. Yani kütüphanecilik eğitiminde işbirliği nasıl olabilir?. İzin verirseniz öncelikle işbirliğine neden gereksinime duyuyoruz ve işbirliğini gerektiren öğeler neler olabilir? Belki konuyu biraz daha sınırlandırmak, çerçevelemek olanağı bulunur sanıyorum.

İşbirliği benim anladığım kadarı ile bir kişinin istediği eserleri yalnız başına sağlayamamasından, ya da bir kurumun sağlayamamasından, ya da bir ülkenin istediği belli konudaki eserleri toplama gücünden yoksun oluşundan, hatta

natta uluslararası ilişkilere gidilmediği takdirde uluslararası bütün kaynakları araştırmacıların yararlanmasına sunulması güç olacağı düşüncesinden kaynaklanıyor sanıyorum.

İşbirliğinde güç olan bir sorun, galiba işbirliğine katılacak kişilerin, ya da kurumların bu işe yatkın olmamaları bu işe teşne olmamalarıdır. Genellikle diğer-gam olmayan, yani başkalarına bir şeyler vermeyi düşünmeyen kişilerin yönettiği kurumlar, ya da böylesine sadece kendi çıkarlarını düşünen kurumlar ki, bizim alanımızda kütüphanecilik alanında işbirliğine rahatça katılamıyoruz, katılmaları olanağı da bulunamıyor.

Öyle ise, bir yerde işbirliğine katılacak kütüphanelerin kendisinin bir şeyler verebilmesini peşinen kabullenmesi zorunluğu ortaya çıkıyor.

Zannediyorum, Metkap'ın bir sözü olacak, diyor ki «İşbirliği gelenek ve göreneklerimize katılırken, fazlaca bağlı olmamız yönünden belli bir ölçüde gerçekleşmiyor» Belli bir ölçüde bunun payı var. Gerçekten de bir türlü alışkanlığımızdan sadece kendi kurumumuzu düşünmeden, bizim kurumumuz da katıldığı takdirde başkalarıyla nasıl görkemli bir çalışmayı ortaya koyabileceğimizi düşünemediğimizden olacak ki, işbirliğine yatkın bir hale gelemiyoruz.

Sanıyorum ki, işbirliğini özellikle belirten kütüphanecilik alanında kitapların satın alınması, bibliyografik denetim ve gözetim ve yapıtların yararlanmaya sunulması ve Türkiye kütüphanelerinde mevcut eserlerin yerleştirilmesi, depolanması konusunda tetkik edecek olursak belki de bir ölçüde bugünkü görüşmelerimizden sonuç alabiliriz sayın Başkan.

Sanıyorum, arkadaşlarım dünyada işbirliğinin nasıl geliştiğini ve bugün ne kadar görkemli bir biçime geldiğine değineceklerdir. Ama ben Türkiye'nin bu alandaki sorunları o kadar güncel bir duruma gelmiştir ki, çoğu arkadaşlarımız da bunları uzaktan yakından tanıdıklarına göre bu konulara değinmeyip, bundan sonra bana bir soru yöneltilecek olursa, belki eğitimde nasıl bir işbirliğine gidebiliriz kütüphaneler arasında? Buna değinebilirim.

Şimdilik bu kadarla yetiniyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim sayın Ersoy.

Şimdi efendim, sözü sayın Soysal'a bırakıyorum. Soysal tabii hem öğretim üyesi olarak ve şimdi ayrıca devletin bu konuda sorumluluk taşıyan bir mensubu olarak konuşacaklar zannediyorum. Bu bakımdan konuşmaları bizim için son derece önemli olmaktadır.

Buyurunuz efendim.

Doç. Soysal — Teşekkür ederim efendim.

Önce işbirliği dediğimiz bu işlerin, ya da eylemin bir gereksinme sonucu ortaya çıktığını söylemek isterim. Ülkemizde böyle bir gereksinmeyi yaratan koşulların ne olduğunu, ya da yeterince olgunlaşmış olup olmadığını tartışmayı öncelikle çok isterdim, yalnız konu çok yönlü olduğundan sanıyorum, sayın konuşmacılar bu koşulları belli ölçüde ele alıp işliyeceklerdir, bu bakımdan ben burada yinelemekte bir yarar görmüyorum.

İşbirliğinin bir gereksinme sonucu olduğunu söylemiştim. Kütüphanelerde böyle bir gereksinmeyi yaratan koşullar neler olabilir?.

Bunların başında sanıyorum, materyal sağlama dediğimiz işlem geliyor. Daha sonra yerleşme, ya da depolama dediğimiz bir iş var, üçüncü olarak materyalden yararlanma söz konusu olduğunda yine işbirliğine zaman zaman yönelmek durumunda kalıyoruz.

Bütün bunların üstünde de bir ülkede bilgi kaynaklarının en yaygın ve yoğun biçimde kullanılması söz konusu olduğunda, bu kez de karşımıza bibliyografik yönetim alanında bir işbirliğinin varlığı, ya da gerekli olduğu çıkıyor.

Ben ülkemizde, sağlıklı bir işbirliğinin gerçekleşmesi için zorunlu olan koşulların olgunlaştığını sanmıyorum. En azından kütüphaneyi amaç değil, bir araç olarak düşünürsek, öncelikle böyle bir aracı kullanma durumunda olan kuruluşlarda daha üst düzeyde böyle bir gereksinimin anlaşılmış olması gerekir. Konuyu bu açıdan ele aldığımızda, kimi zaman böyle bir işbirliği içinde en iyi olması gereken üniversitelerimiz de dahil olmak üzere kurum ve kuruluşlarımızın böyle bir anlayış içinde olmak bir yana, buna karşıt bir tutum ve anlayış içinde olduğunu görüyoruz.

Demek ki, sorun daha Türkiye'de bir kavram olarak ya da bir anlayış olarak yeterince olgunlaşmış değildir. Böyle bir olgunlaşma olmayınca da, bizim kurumlarımızdan dolayı olarak da bu kurumlara bağlı olarak çalışan kütüphanelerimizden sağlıklı bir işbirliği beklememiz gerçek dışı kalıyor.

Ülkemizde yer yer, bu yargıya ya da görüşe ters düşen uygulamalar olabilir. Sanıyorum biraz sonra konuşacak arkadaşlarım, işbirliği alanında gerçekleştirilen bir takım güzel örnekler vereceklerdir. Yalnız Türkiye çapında bir değerlendirmeye gidildiğinde, sonucun pek iç açıcı ya da başarılı olduğu söylenemez.

Bu görüşümü, ya da yargımı Türkiye'de kütüphane hizmetinin bir daha açık söylemek gerekirse, halk kütüphanesi hizmetini vermekle yükümlü kuruluşların davranışlarını, kısaca gözden geçirerek belirlemek istiyorum.

Ülkemizde halk kütüphanesi hizmeti, başta halk ve bunlara bağlı olarak çalışan çocuk kütüphaneleri olmak üzere, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu bakanlık örgütü dışında kalan şimdiki kuruluşlar tarafından verilmektedir.

Daha açığı bugün Türkiye'de halk kütüphaneciliği hizmeti niteliğinde bir çabanın, bir eğilimin içinde olan başka kuruluşlar da var. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün, Halk Eğitimi Merkezleri, halk odaları, ya da eğitim odaları isminde örgütlenilmiş küçük birimleri, toplumda belli kesitte belli ölçüde de olsa bu hizmeti götürmeye çalışıyorlar.

Gerçi buna tümüyle bir halk kütüphanesi hizmeti demek olanak dışı, yalnız halkda beliren, toplumda beliren okuma gereksinimini bu küçük birimlerin belli ölçüde de olsa karşılamaya çalıştığı bir gerçek.

Bugün Kültür Bakanlığına bağlı ve bu hizmeti vermekle yükümlü kuruluşlar ülkede istenen sayıda ve istenen nitelikte organize edilmemişlerdir, örgütlenmemişlerdir ve bunların etkin bir halk kütüphane hizmeti verdiği de söylenemez.

Öbür taraftan, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı biraz önce adını andığım küçük kuruluşlar tarafından verilen hizmetin de gerçek anlamda bir kütüphane hizmeti olduğu söylenemez. Bu hizmetin daha örgütlenmiş olarak ve daha etkin bir biçimde verilmesini sağlama bakımından belki de şöyle bir işbirliği olanağı araştırılabilir. En azından Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı verdikleri, halka yönelik olarak verdikleri bu hizmetin ortak noktalarını belirleyip, nelerde bir arada ve bir program içinde hareket etikleri takdirde daha başarılı olabileceklerini araştırmalıdır.

Halk kütüphanesi diye herhangi bir birimi olmayan yörelerimizde halk eğitim merkezleri vardır, eğitim odaları vardır. Buralarda hiç değilse halkın okuma ihtiyacını biraz daha iyi olarak karşılama yönünden Kütüphaneler Genel Müdürlüğü yararlanmalıdır.

Bugünkü olanaklarıyla zaten bu Genel Müdürlüğün Türkiye'nin her tarafına bu hizmeti götürmesine de gücü yetmeyecektir.

Bu bakımdan Milli Eğitim Bakanlığının bu çeşitli yerlerdeki bu türlü küçük birimlerinden hiç değilse oralarda daha iyi bir halk kütüphanesi hizmeti verebilecek sabit kütüphaneler kuruluncaya kadar yararlanmaya gidilebilir sanıyorum.

Kısaca söylemek istediğim şu; halka yönelik kütüphane hizmetinin verilmesinde bugün Kültür Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığının bazı noktalarda işbirliği yapmaları zorunluğu vardır ve bu gerçekleştirilmelidir.

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim sayın Soysal,

Efendim, bir kütüphane ne kadar Türkiye'de ve hatta başka ülkelerde mükemmel olursa olsun, tek başına kendine yeter olması mümkün değildir. Bu itibarla işbirliği zarureti vardır.

Biz şimdi burada bunu tesbit ettikten sonra, teknik seviyede kütüphaneci olarak neler yapabiliriz neler yapılmaktadır? Buna eğilmek, zannederim bu genel açıklamalardan sonra dinleyiciler bakımından ve konunun işlenmesi bakımından iyi olacaktır.

Şimdi uygun görürseniz konuyu bir de Milli Kütüphane açısından dinleyelim. Milli Kütüphane için neden işbirliği zarureti vardır, kimlerle işbirliği yapmak-tadır, aksayan noktalar nelerdir ve neler yapılabilir?

Şimdi bunları sayın Altınay Sernikli'den rica edeceğim.

Sernikli — Efendim, bir âlim «Kütüphaneler bir ulusun belleğidir» demiş. O zaman biz bu içinde bulundukları toplumun güçlü ve aydınlıklı olabilmesine yardımcı olmak da demek kütüphanelerin görevi oluyor.

Milli Kütüphane, kanunen Türkiye'de Türk kültür ve Türk diliyle ilgili bütün basılı materyali derlemekle sorumlu bir müessesedir, yani burada çok büyük bir bilgi birikimi sağlanıyor.

Milli Kütüphane ancak fonksiyonları çerçevesinde araştırmacıya her çeşit hizmet ve kolaylığı sağlama çabası içerisinde olan bir kütüphanedir, yalnız bir bilgi birikimini kanunen sağlamakla yükümlü bir kütüphane değildir.

Bunun için de gerek yurt içi, gerekse yurt dışında bir çok müessese ve kütüphane ile kontak halindedir, işbirliği halinde olmak zorundadır. Çünkü, birimin akımını da temin etmekle kanunen yükümlenmiştir.

27 Mayıs 1955 tarihli Resmi Gazete'de Bibliyografya Enstitüsü'nün kuruluş kanunu ile bu saptanmıştır. Aynen kanun şöyle der : «Araştırmacıya yurt içinde ve yurt dışında gereksinme duyduğu bütün konularda ilgili materyalin temininde tavassut ve yardımcı olmak kolaylık sağlamak ve temin etmek.» der.

Şimdi bu çerçeve içinde Milli Kütüphanenin hem yurt içinde, hem yurt dışında bilginin akımını temin etmekle yükümlü olduğunu, arkasından bir çok müesseselerle işbirliğine gitmek zorunluğu var.

Yurt dışındaki müesseselerle araştırma ve inceleme konusunda bir yığın müessese ile işbirliğine gidilmiştir, Bunlar British Museum, Bibliothèque Nationale, Almanya'da eyalet merkezlerinde kurulan büyük araştırma kütüphaneleri, ayrıca yine Almanya'daki Deutsche, International Institutum yani uluslararası araştırma vakfı ve uluslararası araştırma vakfına bağlı doküman merkezleri.

Bunlar Milli Kütüphane ile araştırmacının talep ettiği her türlü bilgiyi, Milli Kütüphane kanalıyla araştırmacıya gönderiliyor, temin ediliyor. Ayrıca Milli Kütüphanenin bünyesi içinde kurulmuş olan Devlet Dokümantasyon Merkezi, Türkiye çapında devlet yayınlarıyla ilgili bütün dokümanları toplayarak bunun araştırmacıya iletilmesinde yardımcı olmaya çalışıyor.

Milli Kütüphanenin bir başka araştırmacı türü, araştırmacıya yardımcı olma şekli daha var. Biliyorsunuz çok büyük bir yazma eserler potansiyeline sahibiz, bunun merkezi Süleymaniye Kütüphanesi sayılıyor. Ancak, yurt dışıyla ortak ve yurt içi araştırmacılara da bu konuda yardımcı olmak gene Milli Kütüphaneye kanunen verilmiş.

Bunun için İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında 215 sayılı Tedbirler Kanunu ile Milli Kütüphaneye bir görev daha veriliyor, bu tedbirde aynen Milli Kütüphane Türkiye kütüphanelerinde bulunmayan, yabancı ülkelerdeki Türk kültürü ile ilgili yazma ve basma yapıtların fotokopi veya mikrofilmlerinin alınılması Milli Kütüphaneye kazandırılması.

Bunun tek amacı burada böyle bir bilgi potansiyelinin sağlanması ve araştırmacının istediği anda, zamanda ve maliyetten tasarrufa ulaştırılması.

Bunun için Milli Kütüphane 31 devletin kütüphanesi ile ilişki kurdu. Yalnız bu ilişkilerde aksayan taraflar nelerdir, problemler var mı?

Şimdi ilk önce yurt dışındaki hangi kütüphanelerde ilişki kurulacağını tesbiti gerekirdi. Ve bu kütüphanelerin direkt kataloglarının temini gerekirdi. Ayrıca, Milli Kütüphanenin direkt temasının en doğru olması lazımdı.

Fakat işin içine Milli Kütüphanenin en büyük sorunu devlet mevzuatının girmesi, devlet müessesesi olduğu için katı devlet kaidelerine riayet ederek ilişki kurmak zorunda olduğundan ileri geliyor.

Ankara'da ve Türkiye'nin diğer büyük merkezlerindeki ihtisas kütüphaneleri gibi canının istediği kütüphane ile, istediği zaman, istediği şekilde ilişki kuramıyor. 315 sayılı Tedbirler Kanununun Milli Kütüphaneye kazandıracağı çok

büyük şeyler vardı, herşeyden önce senelerce yurt dışına aktarılmış olan Türk kültürünü içeren eserlerin Milli Kütüphaneye hiç olmazsa mikrofilim veya fotokopi olarak kazandırılmasını sağlayacaktı, büyük bir toplu katalog yazmalar konusunda toplu kataloga gidilmesini sağlayacaktı, bu konuda araştırma yapan araştırmacıların yurt dışındaki eserlerden haberdar olmasını ve bunun sıkıntısı içinde kıvranmamasını temin edecekti.

Fakat araya herşeyden önce Dış İşleri Bakanlığı girdi ve dedi ki, «Bizim vasıtamız olmadan yurt dışı ile temas kuramazsınız». Dışişleri Bakanlığını atladıktan sonra, önümüze o zaman sene 1973 idi, Milli Eğitime bağlı idik, Milli Eğitim Bakanlığının dış ve iç ilişkileri girdi, iç ve dış ilişkilere biz yazışmamızı ilettik, iç ve dış ilişkiler Dışişleri Bakanlığına, Dışişleri Bakanlığı da yurt dışındaki konsolosluklarımıza iletti.

Konsolosluktaki katip, sekreter hanımlar kütüphalere bizzat gidip katalogu taramak zahmetinde bulunmadılar. Aslında bunun da çok yabancıları idiler tabii. Konsolosluk bir yazı ile eyaletin, kütüphanelerin bulunduğu eyaletin veya şehrin belediye merkezinin yetkilisine sordu, yetkiliden gelen cevap da «Bizim Türkiye ile ilgili eserimiz yoktur».

Cevap aynı kanalla Milli Kütüphaneye geri geldi ve bu şekilde bu aşamalarda 31 ülke ile yazışma yaptık, 31 ülkenin ancak beş tanesinden katalog edinebildik. Bunlardan tabii büyük merkezler hariç, Bibliothèque Nationale, British Museum ve diğer bazı katalogları çıkmış büyük şeylerin dışında.

Bizzat dışarı çıkan kütüphaneciler, gittikleri yerlerde ve kendim de Almanyada yaptığım kütüphaneler gezisinde gördüm ki, özellikle Almanya da ve Fransa da çok büyük Türk kültürü ile ilgili eserler var ve bunların katalogları da fişleri de hazırlanmış çıkmış vaziyette.

Dostluk ilişkileriyle bazılarını elde ettik, fakat bu arada nedenini bilmeden bir de Kütüphaneler Genel Müdürlüğü kanala girdi, onun için Dışişleri Bakanlığı dış ve iç ilişkiler kanala soktu anlayamadım.

İlk ürün 52 mikrofilm olarak 52 yazmanın mikrofilimi olarak Belçika'dan geldi. Çok yazık Belçika'dan bize gelmedi Kütüphaneler Genel Müdürlüğü kanalı ile Süleymaniye Kütüphanesine gitti. Kanun nasıl tatbik edildi anlayamadık orasını? Nihayet özel bir telefonla 52 yazmanın Belçika'ya ait 52 yazmanın Milli Kütüphaneye gelmesini temin ettik. Bu sefer Süleymaniye diapositif gönderdi, filmin aslını göndermedi.

Şimdi bu aksaklıklar içinde işbirliğini yürütmeye gayret ediyor Milli Kütüphane. 1974 den bu yana sadece 52 tane mikrofilim edinebildik.

1955 yılında kurulmuş olan Bibliyografya Enstitüsünün bir diğer görevi de, toplu katalogların hazırlanması görevidir. Bibliyografya Enstitüsü bu toplu kataloglardan ilkinin çalışmasını 1953 de verdi. Türkiye kütüphanelerinde mevcut yabancı dil süreli yayınlar katalogunu hazırladı, basılma fırsatı bulunmadı, imkanı bulunamadı, bu iş de demin bahsettiğim gibi devlet mevzuatı ile ilgiliydi.

Yalnız Milli Kütüphane, Bibliyografya Enstitüsüne bütün kütüphanelerden gelen fişler çoğaltılarak, fiş gönderen kütüphanelere hazırlanmış toplu katalogun birer müsveteleri gönderildi.

İkinci olarak, yabancı eserler bülteni hazırlanmasına gitti toplu katalog olarak, Türkiye kütüphanelerine giren yurt dışında yayınlanmış bütün yabancı dil kitapların hangi kütüphanelerde olduğunun tesbiti idi.

Üçüncü toplu katalog çalışmalarına Bibliyografya Enstitüsü 1972 yılında başladı. Çok acıdır 220 kütüphaneye toplu katalog için fiş gönderilmesi hususunda yazı yazılmasına rağmen, 1972 de 40 kütüphaneden cevap geldi, ancak 30.276 kart, 1973'de 220 kütüphaneden 69'u cevap vermiş, 65.000 kart. 1974'de 19 kütüphane cevap vermiş 25.000 kart. 1976'da 20 kütüphane 20.000 kart, 1977'de 21 kütüphane cevap vermiş 14.000 kart. 1978'de dört aylık zaman zarfında 29 kütüphaneden cevap geldi 8 bin kart.

Yalnız her sene kart göndermeleri ve toplu kataloga iştirak etmeleri rica edildiği halde sonuç bu kadar alınabildi. Bu da bir toplu katalog çalışmasının güçlüğüne ortaya koymuş oluyor.

Prof. Karayalçın — Sayın Sernikli'nin açıklamalarına çok teşekkür ederim.

İşbirliğinin en büyük düşmanı biyografidir, toplumun ağır hastalıklarından birisi bürokrasidir, ve bürokrasi işbirliğine büyük ölçüde olumsuz tesir etmektedir. Sizin izahlarınız bunu bir defa daha teyit etmiş bulunuyor.

Müsaade ederseniz burada sayın Sernikli'den bir açıklama rica edeceğim. Anlaşıyor ki, Millî Kütüphanede bir toplu katalog yapılmak isteniyor, bu toplu katalog Türkiye yayınları için mi?

Sernikli — Yabancı yayınlar için.

Prof. Karayalçın — Bu açıklama için teşekkür ederim, hem Türk yayınları için hem yabancı yayınlar için anlamıştım. Yani Türk yayınları için toplu kataloga lüzum yok mu?

Sernikli — Hayır, izah edeyim efendim. Şimdi Millî Kütüphane bir derleme merkezi olduğu için, zaten basılı bütün meteryal Millî kütüphaneye 1934 yılından beri temin edilmekte ve bunların katalogu çıkarılmakta, yalnız gönül arzu eder ki, bu katalogun basılı hale getirilmesi ve bütün kütüphanelere Türkiye Bibliyografyası bunu bir yerde karşılıyor, fakat eski seneler, yeni harf inkilâbından önce basılmış olan eserlerin Türkiye Bibliyografyasına sıhhatli girmiş olduğu kanısında değilim, fakat yeni Türkiye Bibliyografyası her sene biraz daha sıhhatli, daha verimli oluyor.

Ayrıca Millî Kütüphanenin arzu ettiği bir konu, bütün Türkiye kütüphanelerinde Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan yazma kütüphanelerin Millî Kütüphanedeki yazmalarla birlikte bir toplu katalogunun yapılması ve bu toplu katalogun sayesinde, Türkiye'de bu konuda araştırma yapan kişilere bir büyük hizmet sunması arzu ediliyor, ama bunun gerçekleşmesi yine Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına konmuştur ama, bu iş gerçekleşme safhasına dönüştürülmemiştir.

Bunun maddi olanaklardan ziyade Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile arasındaki işbirliğinin çok bürokrasi kaidelerine tabi tutulmasıdır.

Buna en güzel örneği şöyle vereceğim : Cebeci Semt Kütüphanesindeki bir el yazması Türkçe eser, doktora tezini hazırlamakta olan bir asistana en kısa zamanda lüzumdu, üç gün sonra tezini teslim etmek zorundaydı, ben kendisine

Kütüphaneler Genel Müdürlüğün yazı yazmak zorunda olduğumu söyledim, yazı iki günde gider dedim, bugün yazarsam yarın Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün elinde olur, dilekçenizi Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne verin daha kolay olur.

Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne koştı hemen, buradan 10 dakikada oraya dilekçesini verdi, bir 15 dakika da Cebeci Semt Kütüphanesine giderdi ama kendisine mikrofilmli lâzım İstanbula götürecektir, dilekçeyi verdikten 15 gün sonra Cebeci Semt Kütüphanesinden kitabı alabildik, çünkü yazı Ankara Valiliğine havale ediliyor, Ankara Valiliğinden Kültür Müdürlüğüne, Kültür Müdürlüğünden Cebeci Semt Kütüphanesine havale ediliyor, bir hafta geçiyor aradan.

Bir hafta tekrar aynı kanalla, kurye ile, yazı ile kütüphaneden tekrar buraya gelmesi 15 gün sürüyor. Böyle bir ilişki içinde işbirliği kurulmasına imkân yok, ilk önce bu katı bürokrasi kaidelerinin kaldırılması lâzım kütüphaneler arasında.

..... — Sayın Soysal, inşallah çaresini bulacak.

Doç. Soysal — Ben devreye geç girdiğim için alınmıyorum arkadaşımın söylediklerinden.

Gayet tabii, problemlerin açıkça görüşülmesinde yarar görüyoruz ki, çare bulunabilsin.

Sernikli — Milli Kütüphanenin diğer kütüphanelerin hazırlamakta olduğu toplu kataloglara da yardımı var, bunu ben sadece ad olarak söyleyeceğim. 1973 yılında Ankara Bilimsel ve Teknik Süreli Yayınlar Toplu katalogu çıkmıştı, bunun 1977 yılında genişletilmiş ikinci basımının çıkartılmasında Milli Kütüphaneden bir uzman arkadaş görevlendirildi ve Hacettepe Üniversite bilgi işlem müdür yardımcısının, ki onun yürütücüsü olan Ersoy Gürsoy'un idaresi altında bu toplu katalogun Milli Kütüphanedeki süreli yayınların listesi çıkartılarak bu toplu katalogun çalışmalarına yardım edilmiş olundu.

Böylece de toplu katalog çalışmalarına yardımcı oluyoruz. Kütüphanelerin hizmetlilerinin eğitilmesinde de Milli Kütüphane yardımcı olmaya gayret ediyor, kütüphanecilerin bu konuda yetişmesini isteyen müesseseler Milli Kütüphaneyi staj yeri, bir hizmet içi eğitim yeri olarak kullanmaktalar.

Prof. Karayalçın -- Teşekkür ederim sayın Sernikli.

Şimdi Milli Kütüphane açısından durumu gördükten sonra, halk kütüphaneciliği bakımından durum nedir, neler yapılabilir, aksayan noktalar nelerdir, teklifler nelerdir? Bu hususları sayın Abdülkadir Köylü'den açıklamalarını rica edeceğim.

Köylü — Teşekkür ederim efendim.

Ülkemizde kütüphanelerde bulunan kaynaklardan, sağlıklı bir biçimde işbirliği yoluyla yararlanma özellikle halk kütüphaneleri için amaçtır.

Ancak, hizmet açısından çok yönlü olan halk kütüphanelerinin bugünkü durumunu izninizle biraz açıkladıktan sonra, konuya girmeyi daha yararlı buluyoruz.

24 yıla yakın görev yaptığım halk kütüphanelerinin dününü ve bugünü karşılaştırdım, bir hayli yol aldığını saptadım. Fakat, buna rağmen amacına uygun halk kütüphanelerinin oluşması için pek çok çaba harcanmasının zorunlu olduğu kanısına vardım.

1933 Yılında sayısı 85 olan halk kütüphanelerimizin bugün çocuk kütüphaneleri dahil sayılarının 300'e yaklaştığı ve adetleri azda olsa, hizmetin köye kadar uzandığı bir gerçektir.

Bu güzel aşamayı amaca uygun olarak cihazlandırmanın, halkımıza hizmette fırsat eşitliği sağlamanın, büyük görev olduğunu ve zamanının çoktan geldiğine inanıyorum.

Bazı illerimizde çeşitli sebeplerle yığınak yapan halk kütüphanelerimizin: yurdun her yerine planlı olarak dağılması, halk kütüphanelerinin hizmetinden bütün vatandaşlarımızın yararlanması gerekmektedir.

Burada bir halk kütüphanesi yöneticisi olarak gururla söylüyorum, İlçe, Bucak, Semt ve Köylerimizde oturan vatandaşlarımız kütüphane hizmeti istemektedir.

Halk Kütüphaneleri hizmet açısından diğer kütüphane türlerinden oluşan bir niteliğe sahiptir. Bugün ilçelerde Yüksek Okul, köylerinde ortaokul bulunan yurdumuzda; çocuğa, öğrenciye, üniversite mensubuna, okul çağını geçmiş vatandaşlarımıza her türlü kütüphane hizmetini vermek zorundadır. Kısaca, halk kütüphanesi özelliğini açıkça göstermektedir.

Ülkemizde halk kütüphanesi bir kamu kuruluşudur. 40 - 50 yıl önce O günün şartlarına uygun olarak çıkartılmış 5442 sayılı İl İdaresi kanunu, 2489 Sayılı Kefalet Kanunu, 1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 2514 Sayılı Divan-ı muhasabat Kanunu, bunlara dayalı Ayniyat Talimatnamesi ve yine Umumi Hükümler çerçevesince benzeri yasalara uymak zorundadır. Çünkü, kütüphanelerin amaç ve hizmetine uygun yasaları yoktur.

Halk Kütüphanesi Müdürünün başarısı doğrudan, doğruya Vali Milli Eğitim Müdürü, bugün Kültür Müdürü gibi üstlerinin Kütüphanecilik anlayışına bağlı kalmaktadır.

Bu yönetim içinde, kütüphaneleri oluşturan ana unsurlardan da halk kütüphaneleri yoksundur.

Personel : Çeşitli çabalarla alınan Orta, Lise ve dengi-mesleki okullar, Yüksek okul veya fakülte öğrenimi yapmış görevliler, bir bakarsınız yararlı olmaya başlarken kendilerine daha çok olanak sağlayan başka bir göreve giderler; yenisi gelir, yetişeni gider.

657 Sayılı Yasaya göre yapılan meslek içi eğitim kursları bugünkü haliyle yeterli olmamaktadır. 15 iş günü süren kurslar bilgi vermeye değil, bilgi tazelemeye dahi kafi gelmemektedir.

İlk planda kütüphaneciliği meslek edinecek halk kütüphanecileri yetiştirmek gerekmektedir.

Bina : 700'e yakın irili ufaklı kütüphane binalarının çok azı planlı dönemde yapılmıştır. Çoğunluğu ev, okul, halkevi, dükkan, medrese ve benzeri yapılar-

dadır. Mülkiyetleri hazine, özel, idare, belediye, dernek ve şahıslara aittir. Bir kısmıda kiralıktır.

Kütüphane binaları yetkilerce başka hizmetlerde kullanılmamalı. Örneğin : Denizli, Malatya ve Uşak gibi.

Halk Kütüphaneleri yerel kuruluşlardır. Özel İdareler, Belediye ve Derneklerle halk kendi kütüphanesini kendi kurmalı ve geliştirmelidir. Bu uygulamalar yer, yer yapılmış ve iyi sonuçlar alınmıştır.

Halk Kütüphaneleri en azından bu niteliklere kavuştuktan sonra istenen Kütüphanelerarası İşbirliğini bilinçli olarak yapmaya başlayabilir ve en iyi sonuçlar alabilir kanısındayım.

İl Halk Kütüphaneleri İl toplu kataloğunu yapmalı, gerek il içi, gerek diğer illerle veya diğer tür kütüphanelerle, kütüphanelerarası, kütüphane meteryali ödünç verme ve alma işbirliği yapabilir. Gücü varsa mikrofilm, fotokopi alıp verebilir. Yasalar müsait olursa mübadele yapılabilir.

Toplu Kataloğ İl içinde kitap satın alma işleminde de kolaylık sağlar. Daha yeni koleksiyonların meydana gelmesi de buna bağlıdır.

Okul ve diğer tür kütüphanelerin bulundukları semtlerde halk kütüphanesi hizmeti vermesi ve halka kapılarını açması, hizmetin verilmesi için en kısa vadede tedbirler olabilir.

Kütüphaneciler zaman, zaman toplanarak kendi konularında ve bilhassa teknik hizmetlerde standartlaşmaya gitmelidir. Okuyucu, çocuk, okul, halk ve diğer tür kütüphanelerde katalog fişlerini şekil ve içerilik bakımından ayrı, ayrı görmelidir.

İllerde birleşik depo sistemine hemen geçilmelidir. Niğde ve Ankara Halk Kütüphanelerinde yaptığım deneme çok iyi sonuç vermiştir. Aslında binası yetersiz olan ilçe, bucak, köy ve semt halk kütüphanelerle dolarak depo haline gelmektedir. Bu sistem tıkanıklığı geçicide olsa giderilmektedir.

Halk Kütüphaneleri, her tür kütüphane diğer özel ve tüzel kuruluşlarla bulunduğu bölgenin özelliğine göre her yönden işbirliği yapmak zorundadır, başarisıda buna bağlıdır kanısındayım.

Atatürk — Muhterem Başkan, değerli dinleyenlerim,

Yıllardır, ilk kez bir açık oturumda Okul Kütüphanelerine yer verilmesi bizi mutlu etti. Huzurunuzda bu açık oturumu teptip edenlere teşekkür etmek isterim.

Üzerinde «Okul» adı bulunan her yapıda akla gelen ilk şeyin kitap olması, hepimize burada önemli bir varlığın bulunduğunu da hatırlatır. Okul kitapla, kitap da kütüphaneye korunacağına göre, kütüphanesiz bir okulun olmayacağı gerçeği çıkar ortaya. Ben, yüreğim sızlayarak haykırmak istiyorum, «bizde kütüphanesiz okul çoktur» Bu çokluk, kütüphaneler arası işbirliğinden payınıza düşen ilgiyi gördükçe elbette azalacaktır.

Muhterem Başkan, takdir ederseniz ki Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün Milli Eğitim Bakanlığından ayrılması ile ilk ve orta dereceli okullarımızın kütüphaneleri sahipsiz kalmıştır. Bu duruma seyirci kalamayan Türkiye Kütüphane-

ciler Derneği görevini, Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığında girişimlerde bulunarak yapmıştır. Okul Kütüphaneleri Şube Müdürlüğü olarak bu girişimler sonucunda, işte buradayız.

Bir günler hepimizin sıralarında oturduğu irfan yuvalarımız, şimdi çocuklarımızın doldurduğu yerlerdir. İstesek de, istemesekde, hangi görevde bulunursak bulunalım hepimizin fikren yoğrulduğu bu yeri kütüphanesiz bırakamayız. Kültür Bakanlığı, özellikle Halk Kütüphaneleri aracılığı ile Okullarımıza el uzatmalıdır. Kitap sevgisini, kütüphane tekniğini öğretmelidir. Bugün için Halk ve Çocuk Kütüphanelerinin okul kütüphanelerine yapacakları yardım saymakla bitirilemez. Ancak, biz şimdilik karşılayamadığımız kütüphaneciyi yardımları ile kazanabilirsek bir ölçüde olsa kendimizi mutlu sayacağız. Çünkü Okullarımızın hemen hepsi, kütüphanelerinin kütüphane tekniğine göre düzenlenmesinden yakınmaktadırlar.

Sayın Başkan, biraz önce dinlediğimiz sayın konuşmacılar gerçekten önemli noktalara dokundular, kütüphane ve kütüphanecinin dertlerini dile getirdiler. Ben bu güzel konuşmaların içinde okul kütüphanesinin belirtilmesini çok istedim ve sayın konuşmacılardan hepimizin derdi olan Okul Kütüphane ilişkilerini bir de ilmi yönden duymayı beklerdim. Ama ne yazık ki temel değil, yapıdan söz edildi. Oysa okul kütüphaneleri, işbirliği sayesinde gerçek hedefine ulaşırsa neler olmazdı ki? En azından üniversite sınavlarında başarı sağlanır, genel kültürde bir gelişme görülürdü.

Şu anda Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne konumuzun en yetkilisi ve Okul kütüphanelerinin en samimi takipçisi olarak tanıdığımız Sayın Doç. Dr. Özer Soysal hocamızın getirilmesiyle teselli oluyoruz. Çünkü ondan yazdıklarını isteyeceğiz.

Sayın Başkan, Kütüphaneler arası işbirliği gerçek durumu ile Okul kütüphanelerinde filizlenmelidir. Eğer bu, tüm kütüphanelerimizce yapılırsa pek yakında meyvanın verilmesi işten bile değildir. Biz yeni bir kuruluş olarak, eski ve köklü bir kütüphane anlayışının bu irfan yuvalarında yeniden sizlerin ilgi ve yardımlarınızla devam edeceğine inanarak göreve başladık. Köyden kente bütün yurttaki kütüphane seferberliğine okullarımızdan başlıyoruz, bizi yalnız bırakmayınız.

Teşekkür ederim.

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim.

Şimdi efendim, Milli Kütüphanedeki durumu inceledik gördük, halk kütüphaneleri bu kütüphanelerdeki sorunu inceledik. İşbölümünün en çok önemli olduğu alan zannediyorum, ihtisas kütüphaneleridir, araştırmacıya hitabeden kütüphanelerdir, bu konuya gireceğiz fakat şimdi bu konuya girmeden evvel teknik problemlerine girmeden evvel sayın Jale Baysal arkadaşımızdan rica edeceğim, sonra sayın Akbulut'dan da görüşlerini rica edeceğim, ondan sonra ihtisas kütüphanelerimizin problemlerine daha gayretli bir şekilde girme imkânını bulacağız.

Buyurunuz efendim.

Doç. Baysal — Sayın Başkan, konuşan arkadaşlarımdan bir yönüne değinmek istiyorum, bir kitaplığın yabancı bir kurumdan bir borç alması, ya da

yabancı bir kurumun olanaklarından yararlanarak okuyucusuna kitap sağlaması aslında kütüphanelerarası işbirliği konusu değildir, kütüphanelerarası işbirliği konusu ile şunu anlıyoruz, ayrı ayrı kuruluş, ayrı ayrı okuyucu çevrelerine hitabeden ayrı yönetim bakanlıklarına bağlı bütçeleri ayrı kuruluşlar kendi aralarında kaynaklarını ortak kullanmaya yönelirlerse, onların bunlar arasında bir işbirliğinden söz edilir.

Nasıl kaynaklarını ortak kullanacaklar, hangi kaynaklarını ortak kullanacaklar? Kitaplıkların kaynakları belli, depoları var, bütçeleri var, personel olanakları var, kitaplar satın alıyorlar, yayınlar satın alıyorlar, bu temel öğeler ve onun yanındaki başta teknik araçlar, başka teknik hizmetler bakımından işbirliğine gidebilirler kütüphaneler.

Örneğin bir şehirdeki halk kütüphaneleri semtlere göre kendi aralarında bir işbölümü yaparlar, temel bazı yayınları hepimiz alalım, ama örneğin Türkiye Bibliyografyasındaki önemli yayınları kendi aramızda paylaşalım, bir kısmını Cebeci alsın, bir kısmını Yenisehir alsın, bir kısmını başka bir bölge kütüphanesi alsın, bunlardan hangisinde hangi kitapların bulunduğunu belirten bir takım kataloglar hazırlayalım, hatta bunları bastıralım, dağıtalım ilgililere ve onlar da herhangi bir yayın aradıkları zaman, bunlardan birine yönelebilsinler. Hiç değilse bu planda, yani bu alt düzeydeki bir işbirliğinde söz edilebilsin.

Sayın Abdülkadir Köylü dediler ki, personel olanakları bina olanakları bütçe olanakları bunlar istenen düzeyde olursa, ancak ondan sonra bir işbirliğine girmek mümkün olabilir. Bunun tam tersi, kütüphaneler alanında para az olduğu için, depolama olanakları az olduğu için, işbirliği olanaklarına gidilir. İmkânlar kısıtlı olduğu zamanlar bunlar aranır.

Ayrıca bir Alman kütüphanecisi, bir araştırmacı şu şartları ileri sürüyor işbirliği konusu için, diyor ki : «Kütüphanelerarası işbirliği sefaletin ürünü değildir, zamanın, koşulların ürünüdür.» Bunda da çok büyük bir gerçek payı var.

Kitaplık bildiğiniz gibi bir toplum sorunudur. Çok büyük ölçüde tarihsel dönüşüm içindeki toplumsal dünyaya bakmak, dış dünyanın değişmelerine, dış dünyanın önemli olayları kitaplık dediğimiz kuruluşu etkiliyor. Hemen iki önemli etken, birisi de bir Fransız Devrimi oluyor, onun arkasından millet fikri, milliyet fikri doğuyor ve ona bağlı olarak da, milli kütüphane dediğimiz olaylar da ortaya çıkıyor.

Ya da okul kütüphanelerinin nasıl ortaya çıktığını düşünürsek, orada da pedagojik, eğitim alanındaki bir düşünce, eğitimcilerin ortak bir doğru görüşe varmaları, hocanın notlarından kurtarıp çeşitli bilgi kaynaklarına yönleltmek lazımdır, şeklindeki düşünceler okul kütüphanelerinin önemini ortaya çıkarır.

1975 de James Watt..... buldu, bunun arkasından endüstri belgesi geldi, fabrikalar insanın emrine girdiler, zenginlik arttı, zenginliğin artması okumayı arttırmak ve araştırmak olanaklarının geniş halk kitlelerine yayılması sonucu yarattı, bunun sonucu da yayın patlaması dediğimiz bugünkü olayı yaratmış oldu. Bugün dünya bir yayın patlaması olayı içindedir.

Yalnız az gelişmiş ülkeler, yalnız kaynakları kıt ülkeler için değil, en zengin ülkeler için de bir büyük yayın yığını sorunu ortaya çıkmıştır.

Bu konuda bir örnek vermek isterim, çok çarpıcı örnekler bunlar : meslektaşlarım bilirler, kimya alanının bütün beğenilen makalelerini, kimya alanında çıkmış bütün yayınların hepsini düzenli olarak dünyaya duyurmak isteyen bir yayın. Bu indeksin dördüncü on yıllık tüm ciltleri birden düşünülecek olursa, şöyle bir şeyle karşılaşılıyor, yazar adları ve konu başlıkları düşünülecek olursa, sadece yazarların adları ve çeşitli konulardaki makalelerin konu ve adları 8 kilometre tutuyor. Bir sayfa 30 santimetreden katlanırsa o sayfaları birbiri arkasına eklediğimiz zaman..... Bu kadar çok bir yayın yığını karşı-sında..... bile olsa kolaylıkla çıkamaz.

Bunların, bu yayınların sağlanması hem bir kitle katkısının işbirliğinin sağlanması, hem de bunların kataloglarının, indekslerinin dünyaya duyurulması için çok geniş bir işbirliğine sahip olmaya ihtiyaç vardır. Bütün memleketler için işbirliği ana koşullardan birisidir.

Bizim gibi az gelişmiş ülkeler için ana koşul, mutlak surette bir işbirliğine gitmemiz lazım geldiği bugün genel olarak araştırma ve üniversite kitaplıkları alanında araştırmacılarımız dünya yayınlarını çok geç ve çok eksik olarak takip ediyorlar.

Bizim kaynaklarımız gelişmiş ülkelere nazaran son derece az, mesela Almanya'da orta çapta bir üniversite kütüphanesinin bütçesi 5 milyon Mark tutmaktadır. Eski geleneği olan kocaman bir üniversite kitaplığı, bir İstanbul Üniversitesi Kitaplığı ve içinde bulunan fakülte kitaplıkları, seminer kitaplıkları için bir yılda 4,5 milyon lira harcanıyor. Dört buçuk milyon liraya karşılık orta çapta bir üniversite kitaplığı için 5 milyon Mark ayrılıyor.

Kaldı ki, bu orta çapta bir üniversite kitaplığı arasında Almanya'da İkinci Dünya Savaşından sonra çok ciddi bir işbirliği çalışması yapmış.

Almanya'da bildiğiniz gibi İkinci Dünya Savaşında yangından sığınacak yer bulamadılar ve bir çok kitap hazineleri mahvoldu.

Halbuki araştırma aslında milletlerin refahı için temel bir araç diye kabul ediliyor. Kim araştırma yaparsa, kim yeni buluşlar yaparsa o zengin olabiliyor, o sorunlarını halledebiliyor. Bu son derece önemli. Bunun için hemen bir devlet örgütü ortaya konuluyor, kütüphanecilerin ve profesörlerin katıldığı bir komite 90 kadar konu alanı tesbit etmişler ve bu 90 konu alanı, 517'ye çıkmıştır.

Bilim alanında belli bir uzmanlaşmaya ulaşmış olan Türkiye'miz gibi, bu konular 40 kütüphane arasında dağıtılmış, 40 araştırma ve üniversite kütüphanesi arasında dağıtılıyor ve deniliyor ki, romatoloji konusunu işte filolojiler toplansın, iktisat konusunu şu kütüphane toplansın, böylesine dışardan alınacak yayınların hangilerini hangi kütüphanelerin alacağına karar verelim.

Şimdi İstanbul Üniversitesi'nin 4,5 milyon lirası var dedik, buna karşılık 5 milyon Marktan aşağıya bir Avrupa üniversitesi kütüphanesi yok dedim, çıkan yayınları da bu kadar büyük bir ayırım gözetmiyorlar. İstanbul Üniversitesi yıllardan beri topluya topluya iki milyon kitap toplayabilmiş. Bütün kütüphaneler hepsi birden bir arada iki milyonluk bir kitap koleksiyonuna sa-

hip olmuşlar. Boğaziçi Üniversitesi çok değerli bir miras devralmış. Robert Kolej kütüphanesinin 3,5 milyon liralık bir ödeneği var, oldukça büyük bir ödenek topluyabildiği yayın sayısı 150 bin, 150 bin kitabı var. Buna karşılık Frankfurt Üniversitesinin kütüphanesinin yalnız başına, kendi başına 4 milyon kitabı var... (Bantın bu kısmı ses düzeni ile oynandığı için anlaşılamamıştır.)

Bunun sonucu ne olacaktır? Türkiye de hiç bir araştırmayı yerli kaynaklarımıza dayanarak planlayamazsınız. Somut bir yakın örnek de vermek isterim, geçtiğim ay..... araştırmam yarım kaldığı için bir bu kadar makalesine ihtiyacım oldu. Büyük üniversite kütüphanelerine oğlumu yönelterek elde edebildim, en büyük ölçüde Dil Tarih Coğrafya Fakültesi yayın verebildi, ama 10 tanesini verebildi, geriye kalan 90 tanesini dışardan sağlamamız gerekiyordu.

Bu durum bizim içinde bulunduğumuz durumu çok açık olarak gösteriyor. Bu durum da bizi zaten sınırlı olan kaynakları, ortak olarak belirli bir amaca doğru yönelmemiz mecburiyetini ortaya koyuyor.

Bir yayının şu kütüphanede veya bu kütüphanede olması önemli değildir, bir araştırmada kullanılacak olan bir yayının, ama Türkiye içinde mutlaka bir yerde olması lazım. (Bant burada bittikten sonra konuşmacının sözleri bantın öbür yüzüne aktarılmamıştır.)

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim, efendim.

Şimdi efendim, aşağı yukarı 70 dakikadır görüşüyoruz. İlginiz devam ettiği sürece bu görüşmeleri devam ettirmeyi düşünürüz, ama psikolojik bakımdan her şeyin bir sınırı olduğuna şüphe yok. 1,5 saati falan geçerse dikkatler büyük ölçüde dağılmakta oluyor.

Bu itibarla şimdi, ihtisas kütüphaneleri konusuna direkt olarak girmek durumundayız, kısa kısa bunu arkadaşlarımdan rica edeceğim, Yıldız hanım, Hacettepe Üniversitesindeki ve tıp çevresindeki durumu anlatacak. Konunun yalnız tabii bir vechesidir bu, ilk defa dinleyelim ondan, sonra diğer üniversitelerin durumu nasıldır bir mukayese yapmak suretiyle neticeye varmaya çalışalım.

Buyurunuz efendim.

Çakın — Efendim, ben Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesinde bugüne değin, işbirliğinde ne tür çalışmalar yapıldı ve bilindiği üzere üniversite kütüphanesi ikiye ayrılmış durumda, şu an temsil ettiğim Tıp Merkezi Kütüphanesinde ne gibi tasarılar hazırlanmakta işbirliği konusunda? Kısaca bunlara değinmek istiyorum.

Punu ben dört kısımda incelemeye çalışacağım. İlk Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesinin yurt içinde öteki kütüphaneler ile ilişkilerinden, daha sonra yurt dışıyla olan ilişkilerinden ve Beytepe'ye ayrıldıktan sonra, Beytepe Kütüphanesi ile olan ilişkilerinden ve tıp merkezlerinin çalışmalarından söz edeceğim.

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi daha kuruluş yıllarında işbirliği konusuna büyük önem vermiş 1962 senesinde daha çok ufak bir kütüphane, bir

okul kütüphanesi iken bazı üniversite kütüphanelerinin tıp kesimleriyle ilişkiler kurmuş ve Üniversite Tıp Kütüphanecileri 1'nci Kongresini toplama olanğını yaratmıştır.

Bu kongrede alınan kararlara bakıldığında, gerçekten işbirliğinin temel öğelerine değinilmiş, çok güzel kararlar alınmış, ama büyük ölçüde uygulamaya konulamamıştır. Bu kararlar arasında, kütüphanelerarası ödünç verme, sağlama işlemlerini geliştirirken, yani kolleksiyonu geliştirirken, kütüphanelerarasında işbirliğine çok pahalı olan eserleri veya bir başka kütüphanede olan eserlerin bir diğerine alınmaması konusunda, değişim konusunda, kütüphanelerin birbirleriyle değişim yapmaları konusunda ve teknik işlerde bir birlik sağlama konusunda, tıp kütüphanecileri derneğinin kurulmasında ve bu tür toplantıların sık sık yapılmasında büyük yarar olduğuna dair kararlar alınmıştır.

Bu kongreye katılan kütüphaneler Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kütüphanesi, Gülhane Askeri Tıp Kütüphanesidir.

Böyle bir konuya değinmek istiyorum, ta... 1962 senesinde böylesine güzel kararlar alabilen bir kütüphanecilik potansiyeli mevcut, ama daha önce arkadaşlarımızın da anlattıkları gibi uygulamada büyük ölçüde aksamalar olabilmektedir.

Bu arada şunu da belirtmek istiyorum, benim kütüphanemde, bizim kütüphanemizde yapılan işbirliği öteki arkadaşların anlattıklarının yanında oldukça iyi düzeyde, yüksek düzeyde.

Eski ve toplu katalog çalışmaları üzerinde durmak istiyorum, yurt içi kütüphaneler ve kurumlarla ilgili ilişkiler konusunda. Bilindiği üzere Ankara ve İstanbul'daki bazı kütüphanelerdeki yayınların toplu katalogunu yayınlamış bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi olarak biz bu katalogların hazırlanışında geniş ölçüde katkı vermiş bulunuyoruz.

Ayrıca, kütüphanemiz 1971 senesinde Hacettepe'de bulunan süreli yayınlar katalogunu bilgisayar aracılığı ile yayınlamış bulunmaktadır.

..... grubu katalog 1974 senesinde yeni basım yapılmış ve önümüzdeki günlerde de üçüncü baskısı yapılmak üzeredir. Basılan bu katalog üniversite kütüphanelerine ve Türkiye'deki öteki kütüphanelere ve hatta yurt dışındaki 30'u aşkın kütüphaneye gönderilmiştir.

Katalogun gönderilmesinden sonra öteki kütüphanelerden, yurt içindeki öteki kütüphanelerden özellikle üniversitelerin tıp kesiminden büyük ölçüde isteklerle karşılaştık. Ve bu bizi bir başka hizmete yöneltti, şöyle ki bir çok kütüphanelerle ötekilerde de yapıldığı gibi fotokopi konusuna büyük ağırlık verdik.

Bugün özellikle tıp kütüphanelerinden büyük ölçüde fotokopi istekleri gelmektedir ve biz ödünç verme bölümümüzde üç personeli bu işleri yürütmek üzere ayırmış bulunuyoruz.

Ödünç verme Türdok ile yapılmakta Ankara içinde, Millî Kütüphane ve Ortadoğu Kütüphanesi, şu anda Boğaziçi Üniversitesi Kütüphaneleri de yine ödünç verme işlemleri yürütülmektedir.

Ancak, burada bir noktayı vurgulamak istiyorum, bu işbirliği tamamen kişisel çabalarla yürütülmektedir, yoksa bunu zorlayıcı herhangi bir otorite yahut bir yasa yoktur. Bu nedenle de süreklilik taşıyıcı niteliği maalesef yoktur.

Personelde yapılan işbirliği konusunda şunları söyleyebilirim, yine bazı üniversite kütüphanelerinden gerek uzun süre eğitilmek, gerekse incelemelerde bulunmak üzere kısa süreli pek çok personel gelmektedir ve biz severek onlara gereken yardımı yapmaya çalışmaktayız.

Değişim konusunda çok fazla bir şey söyleyemeyeceğim, yurt içi değişiminde. Ancak biraz önce bahsettiğim toplantıdan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Kütüphanesi ile kütüphanemiz arasında bir iki kereye mahsus olmak üzere, yahut o kadarla kalınmak üzere değişim yapılmıştır, bu dergi fazla sayıları üzerine olmuştur.

Bu arada kütüphanemiz genellikle verici durumunda kalmıştır, aşağı yukarı fotokopi isteklerinde geçen yıla, 1977 yılına sayısal verilerine baktığımızda 3.000 istek olmuş ve hepsini cevaplamış durumdayız. Arada bir miktar cevaplayamadıklarımız varsa, onlar da kütüphanemizde olmayan dergilere ait olanlardır.

Ödünç verme de yine % 90 biz imkân sağlamaya çalıştık, fakat bundan yatkındığımı kesinlikle söylemek istemiyorum, bilakis biraz gelişmiş olan kütüphanelerin bu yönde önderlik yapmaları gerektiğine inanıyorum ve bunu sürdüreceğimizi söyleyebilirim.

Yurt dışı ilişkilere gelince, biz yurt içinde bir çok kütüphanelere yardımcı oluyoruz fakat bizim de derneğimiz yeterince değil, kendi okuyucularımız için yurt dışındaki kütüphanelere ve kurumlara baş vuruyoruz. Bu daha çok fotokopi istemi şeklinde oluyor, ilişki kurduğumuz kütüphaneler. Amerika'da Millî Tıp Kütüphanesi, Dünya Sağlık Örgütü Kütüphanesi İsviçre'de, İngiltere'de İngiliz Kütüphaneleri ve yine Amerika'da Dann - Taiy Tıp Merkezi, kütüphanesi.

Yurt dışı için ödünç verme konusunda fazla bir şey söyleyemeyeceğim, yok denecek kadar az. Anımsadığım tek ödünç istediğimiz şey Floransa'dan bir sanat tarihi ile ilgili kitaptı, bunu öğretim üyelerimizden birisi istemişti, gönderdiler. Ve iki aya yakın bir süre öğretim üyemiz bundan yararlandı.

Danışmada işbirliği konusunda, Dünya Sağlık Örgütü ile bir zamanlar sıkı ilişkimiz vardı, oradan okuyucularımızın gereksinme duydukları bibliyografyaları Mednar çıkışı olarak alma olanağımız vardı, fakat çok yakın bir geçmişte bu olanak ortadan kalktı, çünkü Dünya Sağlık Örgütü Kütüphanesi bunu sadece kendi okuyucularına vermek üzere bir karar aldı.

Kütüphanemiz Amerika Birleşik Devletleri Kitap Değişimi Kurumuna 1971 senesinden beri üyedir. Buradan zaman zaman listeler gelir ve biz o listeleri tararız, kendi yönümüzden ve gereksinme duyduğlarımızı isteriz.

Ayrıca, biz bu kurumdan geçmiş yıllarda bağış yoluyla büyük ölçüde yararlandık ve diyebilirim ki, dergi eski sayılarımız oldukça zengindir bizim bu kurum aracılığı ile, tabii dış yardımlarla yani bu kurum aracılığı ile sağlanmış bulunuyor.

Yine Dünya Sağlık Örgütünden, İngiltere'deki Milli Ödünç Verme Kütüphanesinden, daha doğrusu İngiltere Kütüphanesinin Ödünç Verme Servisinden, Cento'dan bir takım yardımlar almıştır, yine bunlar da kişisel çabalarla olmuştur.

Yurt dışı ilişkilerde değişim aslında önemli bir rol oynamaktadır. 1979 yayınını, üniversitemiz yayınlarıyla değişim yoluyla sağlayabilmekteyiz, yalnız burada şunu belirtmek istiyorum, bizim üniversite yayınlarımızın zamanında çıkmayışi çok gerilerden izlemekte, bu konuyu birazcık aksatmaktadır ve gerçekten bazı kurumların eleştirilerine uğramaktayız.

Hacettepe ve Beytepe ilişkilerine gelince; kütüphanemizin ikiye bölünüşü Hacettepe ve Beytepe olarak ikiye ayrılışı, 1975 sonlarından 1977 yılı başlarına kadar sürmüştür, yani bütün bir ayrılma işlemi aşağı yukarı 1,5 yıl yahut bir süreyi almıştır.

Beytepe şu an için güç durumundadır, 1,5 ay önce ancak telefon bağlantısı yapıldı. Bundan önce işbirliğini yürütmeye çalıştık ve ben şuna inanıyorum, biz bu konuda büyük bir sınav veriyoruz bir üniversitenin bir kütüphanesi olarak işbirliği konusunda, belki bütün Türkiye için bir örnek olabilecek sınav veriyoruz.

Bugün için güç koşullarda bunu hakikaten gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Sanıyorum, ileride daha iyi koşullarda bu daha da gelişecek. Örneğin Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesinde teleks bağlantısı var, teleks var, Beytepe kütüphanesinde telefon bağlantısı yeni kuruldu, bir kitap istendiği ya da dergi istendiği zaman buradan kalkıp oraya gitmek zorunda.

Öyle bir okuyucu kitlemiz var ki, vaktiyle aradığı herhangi bir meteryali şu veya bu rafta bulma olanağına sahipti, fakat bir gün geliyor aradığını bulamaz oluyor işte burada kütüphaneye ve kütüphanecilere büyük görev düşüyor.

İstenen dergi veya kitap Beytepe'de ise, personelimizden birini göndererek aldırma yoluna gidiyoruz, ödünç verme işlemlerini yürütebiliyoruz. Ama dediğim gibi güç koşullar altında, çünkü elimizde bir kitap kataloğu yok, Beytepe'de hangi kitaplar var onu biz bilemiyoruz. Gerçi süreli yayınlar kataloğu var, bilgisayar aracılığı ile aldığımız süreli yayınlar kataloğu var, ancak personelimizi mutlaka göndermek zorundayız, ki bugün biraz değişmiş durumda bu durum.

Eger o aranan materyal bir başkasının üzerinde ise, bir okuyucunun üzerinde ise, personel aşağı yukarı yarım gününü harcayarak boş dönmek durumunda kalıyor. Fakat bu ödünç verme işlemlerini bu koşullara rağmen yürütüyorum.

Yine fotokopi işlerini de aynı koşullar altında sürdürmekteyim. Satın almada, orada olan, Beytepe'de olan kitabı almamaya kararlıyız, bu konuda bir dayanışma doğacak. Danışma hizmetlerinde karşılıklı olarak iki kütüphaneye, yani biz ve Beytepe gerektiğinde bir bibliyoğrafya hazırlamaktayız, bunları tamamlayamaya çalışıyoruz.

Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi neler yapacak, yahut yapmakta? Öncelikle şunu söylüyeyim, Hacettepe Üniversitesi kütüphanelerinde bulunan kitapların bir toplu kataloğunu hazırlamaktayız. Bu çalışma 1976 senesinden beri sürdürülmekte, bilgisayar yine kullanılmakta bu kataloğda, kata-

loğun hazırlanışında ancak, bazı döküm hataları oldu, 85 bin künneyi içeriyor bu. Hataların düzeltilmesinden sonra yeni bir çıktı alınacak, liste alınacak ve sonra da basımı yoluna gidilecek.

Bu iki kütüphane arasında büyük ölçüde rahatlık sağlayacağı gibi, basılan kataloglardan bütün kütüphanelere de yine yararlanılmak üzere gönderilecek ve istekler olduğu takdirde sevinerek biz ödünç verme işlemini yürüteceğiz.

Bir başka çalışmamız konu başlığı konusunda, bilindiği üzere Hacettepe Üniversitesi konu başlıklarını Türkçe olarak vermektedir, çalışmanın büyük bir kısmını tamamlamış bulunuyoruz, bu konu başlığı katalogunu da bastıktan sonra, yeniden bütün kütüphanelere göndermeye başlayacağız.

Elimizde bulunan tezlerin de basılması yoluna gidilmesini karar altına aldık, bunun bir teksiri vardı geçmiş senelerde, fakat yeni ekler yapıldığından, yeniden gözden geçirilip basılmak üzere hazırlıklara girişmiş bulunuyoruz.

Kütüphanemizde en çok arzuladığımız bir konu var. Medlar projesini Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesinde uygulayabilmek. Bu projeyi çok basit olarak şöyle anlatabilirim, bir tıp araştırmacısının veya tıpla ilgili bir araştırmacının gereksinme duyduğu bibliyografyayı en kısa sürede bilgisayar aracılığı ile elde edebilmesi.

Biz bunu gerçekleştirmeyi çok arzuluyoruz ve bu konuda Türdok ile aynı düşünce ve niyeti paylaşıyoruz, işbirliğine gitmeyi düşünüyoruz. Ama bu aşamada söyleyebileceğim bu kadar kesinlik kazanmış değil, sadece karşılıklı görüşmeler yapıldı ve yetkili kurullara aksettirilme durumunda.

Böyle bir hizmet sağlanabilirse, Türkiye'deki bütün tıp araştırmacılarına saygıya değer büyük hizmet verilmiş olacak.

Sonuç olarak şunu söylemek isterim : Kütüphanelerimizde belirli bazı kurum ve kütüphanelerle işbirliği yapılabilen ve bunu sürdürmekte, ama herhangi bir dayanağı yok, yasal bir dayanağı yok, sadece kişisel çabalarla bu iş yürütülmekte.

İşbirliğinden geniş ölçüde kasıt şu, kaynak paylaşımında bulunmak, kütüphaneler kaynaklarını paylaşma yoluna gitmek, bu güzel bir şey, hepimiz yapalım edelim diyoruz, ama bunun da bir takım koşulları var, önce kaynakların nerede, hangi kaynağın nerede olduğunu saptamak lazım ve bu bizi ister istemez toplu katalog çalışmalarına zorluyor, toplu katalog çalışmaları olmadan gerçek anlamda bir işbirliğinin yürütüleceğine ben inanmıyorum.

Bu toplu katalog çalışmaları sürekli yayınlar için olabilir ki, bir ölçüde bir aşama yapılmıştır. Türdok'un bu adımı gerçekten işbirliği konusunda büyük bir adımdır, ama kitap konusunda yoktur, öteki materyaller konusunda da yoktur. Bugün artık kütüphanelere eğitim araçları da girmiştir. Bazı kütüphanelerde örneğin benim kütüphanemde filimler, mikrofilimler, slaytlar, teyp slayt programları, vidioteyp buna benzer bir takım araçlar var, bir takım malzeme var. Bunu bütün araştırmacıların bilmesinde yarar var.

Buna sahip olan başka kütüphanelerimiz de var, Türkiye'de çok sayıda değil tabii.

Katalogların hazırlanmasında da tabii bir tip için birlik söz konusu, standardizasyona gitmek gereği var. O zaman bibliyoğrafik çalışmalar daha kolay bir şekilde yürüyebilir kanısındayım.

Yine eğitilmiş personel de bir sorun bence. İşbirliği yapacak kütüphanelerin belirli bir düzeye gelmiş olması gerekir, ihtisas kütüphaneleri diyoruz, ihtisaslaşmaya gidilsin diyoruz, gönülden arzuluyoruz, ama bir kütüphanenin bütçesi 4,5 milyon iken, ötekinin 1 milyon iken bir yerde gerçek anlamda bir ihtisaslaşmaya gidilemez gibi görünüyor bana.

İletişim araçları, ulaşım araçları da bu konuda sanıyorum rol oynayacak. İşbirliğini başlatacak, ona süreklilik ve zorunluluk kazandıracak kuralların konmasına yetkili bir otorite lazım, bir yasa lazım.

Sayın Başkan, bu konuya oldukça önemli bir şekilde eğilmişlerdir ve üniversite kütüphaneleriyle ilgili yasa tasarısı hazırlamışlardır.

Bunun ışığı altında ve öteki yetkililer bir araya gelerek, bir yasa çıkarma yoluna gidilmesi ve işbirliğini zorunlu hale sokmaları, herhalde bunun zamanı geldi ve geçti...

Bir de şuna inanıyorum ki, kütüphaneciler arasında sıkı bir dialoga ihtiyacımız vardır. Kütüphaneciler üzülerək söylüyeyim birbirimizi tanımıyoruz bile. Bu konuda büyük bir eksiklik olarak görüyorum bunu ben, sık sık bir araya gelmek, sorunlarımızı tartışmak herhalde yerinde olur.

Üniversite kütüphaneleri için işbirliğinde bize yardımcı olacak bir kaynak da üniversiteler yayın yönetmeliği olarak görüyorum, bu yönetmeliğin 17 nci maddesi, üniversitelerin yayınlarını ilgili oldukları, yahutta öteki üniversitelerin ilgili kuruluşlarına gönderme zorunluluğunu yüklüyor, ama gerçekte bu işlemin sağlıklı bir şekilde yürütülmediğine inanıyorum.

Çok teşekkür ederim.

Prof. Karayalçın — Sayın Çakın'a çok teşekkür ederiz.

Hacettepe Üniversitesinin Türk üniversiteler camiası içinde özel bir yeri var. Bu özelliği dolayısıyla ki, zannediyorum sayın Çakın'ın şimdi anlattığı başarılar sağlanabilmiş bulunmaktadır, zaten bunu da açıklamak bana düşen bir vazifedir.

Her şeyden evvel Hacettepe Üniversitesi bu gelişmeyi kurucusu sayın Doğramacı Hacettepe Üniversitesiyle ilgili kanuna, diğer üniversitelerde söz konusu olmayan bir hüküm ilâve etmiştir, bu hüküm şudur : «Kadrodaki öğretim üyesi üyelerini mümkün olduğu kadar fazla sayıda yüksek okullara aktarmak, fakültelerin öğretim üyesi sayısını çok az sayıda tutmak, Senato da böylece anlayışlı, işbirliği yapacak çekirdek kadro kurmak imkanını sağlamak.»

Bu hukuki imkânı sağladıktan sonra, diğer maddi imkânları da temin etmek gücünü göstermiştir sayın Doğramacı, etrafına seçkin kişileri almak ve onlara çalışma imkânı sağlamak suretiyle bugünkü seviyeye Hacettepe varmış bulunmaktadır. Kütüphane de bu gelişmeden payını almış bulunuyor. Sayın Çakın'ın izahlarından gördüğümüz gibi.

Şimdi anlaşılıyor ki, tıp fakülteleri bir defa ihtisas kütüphaneleri arasında işbirliği yapmak ihtiyacını hissetmiş ve 1962'de teşebbüse geçmiş ve hiç olmazsa bir merhale kaydetmiş bulunuyorlar.

Benim bir iki sualım var sayın Çakın'a müsaade ederseniz. Konunun aydınlanması bakımından faydalı olur sanıyorum. Bir defa, Hacettepe Üniversitesinde sosyal bilimler alanında da bu tip çalışmalar yapılmış mıdır? Bizim sosyal bilimler alanı biraz, nasıl söylüyeyim? Fazla ilgi görmemiş bir alandır işbirliği bakımından, kütüphanecilik çalışmaları bakımından.

Beytepe zannediyorum sosyal ilimler kısmıdır, bu hususta izahat verirlerse aydınlanmış oluruz.

İkincisi : Bu işbirliği çalışmalarına rağmen, acaba meselâ tıp alanında mükerrer siparişler olabiliyor mu, bir israf söz konusu mudur?.

Sonra computer'den faydalaniyorlar mı? Bir de çok basit bir konu ama, pratik bakımdan önemli olan, fotokopiler alıyorsunuz ve veriyorsunuz. Gönderdiğiniz fotokopiler için para istiyor musunuz, aldığınız fotokopiler için size fotokopileri gönderen yerlere para ödüyor musunuz? Ödüyorsanız bunun mekanizması nasıl oluyor?.

Biraz sonra bir hâtıramı anlatacağım, o bakımdan ayrıca özel olarak söylerim.

Teşekkür ederim.

Çakın — Efendim, şunu söyleyebilirim, Hacettepe Üniversitesinin Beytepe sitesinde de aynı düşünce hâkimdir ve bu konuda onlar da aynı işbirliğini yürütmektedirler.

Üniversite içinde bir computer var ve biz bunu şu alanlarda kullanıyoruz. Birincisi kitap sipariş ederken bilgisayardan yararlanıyoruz, bilgisayar bize liste döküyor daha sonra hatırlatma, eğer kitap gelmediyse hatırlatma yazılarını, ya da hatırlatma noktalarını da veriyor.

Şimdilik uygulama alanı sağlama veriminde, yani kitap alma, kitap dergi alma bölümünde ve süreli yayınlar kataloğunun hazırlanmasında kullanılıyor. Biraz önce bahsettiğim gibi yakın bir gelecekte kitap kataloğunu almak için de yine bu bilgisayardan yararlanacağız, çünkü gelen kitaplara ait bilgiler düzenli bir şekilde bilgisayara işlenmekte.

Fotokopi isteklerine gelince, yurt içine gönderdiğimiz ve okuyuculara çektiğimiz fotokopilerden belli bir ücret alınmakta. Bu ücretin miktarı 2,5 liraya çekilmekte, yalnız makinamızın bir özelliği var, iki sayfayı bir arada çekebiliyor, küçültme özelliği var. Yurt içinde öteki kütüphaneler için bu 3 liraya çıkartıldı ve alınan para maalesef kütüphane gereksinmelerine yine mevzuat dolayısıyla harcanamıyor, üniversitenin bir derneğine veriliyor.

Yurt dışından getirtilen fotokopiler için, şimdilik Amerikan Milli Tıp Kütüphanesi bu gereksinmeye cevap veriyor ve parasız olarak veriyor bu fotokopileri, ancak öteki kütüphanelerden getirttiğimiz fotokopiler belli bir ücret karşılığında oluyor ve bunu da isteyen kişiden alıyoruz.

Şimdi şöyle oluyor, İngiltere'de belli kuponlar satılıyor bu iş için, o kuponlardan önceden alınıyor ve bu kuponlar önceden alınıyor ve bu kuponlar gönderilerek fotokopiler getirtiliyor.

Prof. Karayalçın — Çok teşekkür ederim.

Efendim, şimdi Hacettepe Üniversitesindeki durumu gördükten sonra sayın Baysal'dan rica edelim, Türk ihtisas kütüphaneleri bakımından ne düşünüyorlar?.

Doç. Baysal — Bizde araştırma, bilimsel yayın koleksiyonları daha çok üniversite kitaplıklarında bulunmaktadır, üniversite dışında devlete bağlı büyük araştırma enstitüleri vardır. Maden Tetkik arama Enstitüsü var, Refik Saydam Enstitüsü var, TÜBİTAK'a bağlı bilimsel endüstriyel araştırma merkezi var, TÜBİTAK'ın kendisinin elinde bazı yayınlar var, ama genellikle en büyük çoğunlukla bilimsel yayın üniversite kitaplıkları içinde bulunuyor.

Üniversitelerimizin bir kısmı kitle halinde örgütlenmiş kitleleri olan üniversiteler, bunlar yeni üniversiteler Hacettepe gibi Ortadoğu gibi, Erzurum Atatürk Üniversitesinde de öyle durum. Üniversiteye bağlı bütün yapılar, bütün fakülteler belli bir alan üzerinde kurulmuş.

Bir de eski üniversitelerimiz var, meselâ İstanbul Üniversitesi, yahut Ankara Üniversitesi gibi, onlar hem yapı hem fakülte bakımından bir arada bulunmuyorlar, şehrin ayrı yerlerine dağılmış bulunuyorlar, hem de kütüphane örgütleri Hacettepe veya Ortadoğu da olduğu gibi merkezi bir kütüphane, tek bir kütüphane biçiminde değil, ayrı ayrı üniversite kitaplıkları biçiminde.

Özellikle bu tür üniversitelerde üniversite kendi içinde kendi kitapları arasında bile işbirliği sağlayabilecek bir durumda değildir. Çok yakından bunu görülebiliyoruz, İstanbul Üniversitesinin bir merkez kitaplığı var, bu merkez kitaplığı uzun süre görevini başarı ile yürüttükten sonra, 1952 lerde bir duraklama dönemine giriyor, bina doğrultuları, yayın sağlama ödeneklerinin düşüşü bu kitaplığın görevlerini yerine getirmesini engelliyor ve her fakülte kendi başına bir kitaplık kuruyor. On tane ayrıca merkezi fakülte kitaplığı var.

Ayrıca da, bu fakültelerin her birinin içinde ayrı ayrı enstitü kitaplıkları, kürsü kitaplıkları, seminer kitaplıkları, günlük kitaplıklar adıyla çeşitli kitaplıklar yürüyor. Bunların tesbit edebildiğim kadar sayıları 123 ü buluyor, 123 tane kitaplık var.

Bunların hepsini birleştirecek ortak bir yönetim örgütü yok, başına buyruk Her biri kendi içinde gelişiyor, kendi olanaklarıyla nereye kadar gidebilirse oraya kadar gidiyor ve kendi içinde kapalı kalıyor.

Demir Yıldız Çakan'ın andığı bilimsel ve teknik sürekli yayınlar toplu katalogu için Ankara'da bir baskı ve çalışma yapıldı, bir çalışma da İstanbul da biz yaptık. O meslek haber verme safhasında, çeşitli üniversite kütüphanelerinde ve üniversite dışındaki kurumlarda bunlardan birisinin herhangi bir sayfasını açmak nasıl böyle bir başıboşluk içinde olduğumuzu göstermeye yeter.

Aynı dergi, örneğin bir dişçilik fakültesi diyelim, hem protez hem ölçüsü de var, hem bilmem protez köprüsünden var hem merkez kitaplığında var, hem

mikrobiyolojide var, yani aynı dergiden yedi sekiz abonenin aynı yapı içinde, aynı fakülte yapısı içinde çeşitli odalarda, çeşitli kitaplıklarda bulunduğunu görebiliyoruz.

Dergiler için durumu böyle elle tutulur şekilde ortaya koymak mümkün olduğu gibi, aynı şey tabii kitaplar için de böyledir. Bu durumun mutlak suretle önlenmesi lazımdır.

Şöyle bir öneri ileri sürülebilir ve bunu sayısız raporlarla ve dosyalarla yığınlar halinde yıllardan beri üniversite rektörlerine ilgili olan herkese ulaştırdık. Şöyle bir plân hazırlığına giriştik, her fakültede bir fakülte kitaplık müdürlüğü makamı kurulur, bütün seminer ve kütüphaneler buraya bağlanır bu kütüphane fakülte içindeki bütün yayınların toplu bir katalogunu yapar ve satın almasını yapar, böylece çeşitli yayınların muhbirden çeşitli kitaplıklar arasında dağılması önlenir, israfın önüne bir dereceye kadar geçilebilir.

Bu israf artık üniversite içinde, kütüphaneciler çevresinde iyi bir düzen olmaktan çıkmıştır. Devlet Plânlama Teşkilatlarının plânlarına, programlarına bile girmiştir. Üniversitede, kütüphaneler arasında merkezi bir örgütlenme yoktur ve kaynak israfı vardır. Bu mesele yıllardan beri su yüzüne çıkmış bulunmaktadır ama buna bir çare bulunamamaktadır.

Bundan ötede bir örgütlenme eski üniversitelerimiz için fakülte kitaplıklarını olduğu gibi muhafaza etme durumunda bulunduğumuza göre, bir başka kural bulunmadığına, bir site bulunmadığına şehrin dağınık bölgelerinde dağınık kitaplıklar bulunduğuna göre hiç değilse fakülteler kısmında bir merkeze ulaşmak gerçekleştirilebilir ve ayrıca da üniversite merkez kitaplığı şimdi artık onun çalışmalarının nereye yönelmesi gerekeceği üniversite tekerleği içinde kendi gereklerini karşılayabilir duruma geldikten sonra hiç değilse fakültelerde bulunan yayınların bir toplu katalogunu hazırlayarak bilgi merkezi olmak, koordinasyonu sağlamak kütüphaneler arasında işbirliğini sağlayıcı eşgüdümlü bir işi sağlayan bir merkez olarak üzerine bir takım görevler alabilir.

Bunun için üniversite bunun yapılmasını sağlamak için bir plânlanmasını tetkik etmesi lazımdır gibi geliyor bana.

Biraz evvel burada bir takım yasaların eksikliğinden yahut yasalar olmadığı halde çalışmaların yürütüldüğünden, Hacettepe de işbirliği çalışmalarının sürdüğünden bahsederek bu konuda bir yasa nakletti, büyük ölçüde bir çok sorunu çözebilmiş gibi görünüyor.

Üniversite kendi üstünde böyle bir işbirliğini gerçekleştirip te ancak ilk adımı atmış olacaktır. Biraz evvel anılan Alman örneğinde gördüğümüz gibi çeşitli üniversiteler arasında işbirliği olabilir. Elimde bulunan yayınların çoğunluğuna bakılarak Hacettepe Üniversitesi tıp alanında, İstanbul Üniversitesi tarih veya psikoloji alanında, Atatürk Erzurum Üniversitesi diyelim başka bir alanda örgütlenebilir ve yabancı yayınların hiç değilse bir nüshasının bu kitaplıklarda bulunması yurt içinde bir birliğe sahip olunması gerçekleştirilebilir. Bu herhalde ikinci adım olacak ama mutlaka gidilmesi gereken bir yoldur.

Ayrıca, üniversiteler dışında da araştırma birimleri ve bunların kitaplıkları bulunduğunu biraz evvel söyledim. Bu kitaplıklar ile, üniversite kitaplıkları araştırma kitaplıkları arasında işbirliğinin sağlanması lazımdır. Hatta halk kitaplık-

larıyla da üniversite kitaplıkları arasında işbirliği alanları vardır. Örneğin Süleymaniye Kütüphanesi, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı bir kütüphanedir, üniversite kütüphaneleri rektörlüklere, muhtar üniversitelerin kendi yönetimlerine bağlıdır. Ama buna rağmen bu tür kitaplıklar, bu ayrı makamlara bağlı kitaplıklar arasında yayınların alınıp verilmesi, yalnız önemli kaynak yayınların üniversitelerin belli bölgelerine yahut Süleymaniye Kitaphına sağlanması konusunda bir birlik yapılabilir.

Fakülte kitaplıklarında merkezleşme de büyük ölçüde sorunu çözmeyecektir. Çünkü, Sayın Başkan çok iyi bilirler Hukuk Fakültesinin toplamak zorunda olduğu yayınlarla Sosyal Bilimler Fakültesinin toplaması gereken yayınlar, İktisat Fakültesinin toplaması gereken yayınlar büyük ölçüde ayrıcalık göstermektedirler.

Bir ana konu alanı vardır, bir de onu çevreleyen yan konu alanları vardır. Bunlar da yine sebep olacaktır, bu yüzden şimdi Alman Üniversitelerinde bütün bu kısır işbirliği çalışmalarına rağmen, daha başka bir örgütlenmeye de gidilmektedir. İki üç fakülte için tek bir kütüphane kurulmaktadır. Konstant'ta, Bielefert'te daha başka bazı merkezlerde böyle bir yol deneniyor.

Sosyal bilimler alanı için tek bir üniversite kütüphanesi kuruyor. Teknik alan için önce üniversite kütüphanesi kuruyor, böylece yan alanların mutlaka karşılanacak olan yayınların içinden bir ölçüde kurtulmuş olamamız mümkün olabilir.

Ben şuna işaret etmek istiyorum, demin Sayın Yıldız Çakın dediler ki, «Herhangi bir yasa, herhangi bir zorlayıcı etken olmadan biz kendiliğimizden yürütüyoruz işbirliği çalışmalarını». Yeni millî kütüphanecilikte, kütüphaneler arası işbirliğinin en yüksek düzeylere vardığı bir memlekette bir Britanya'da kütüphanelerarası işbirliği yönetime, kütüphanelerarası ulusal işbirliği teşkilâtı gibi bir teşkilât olmamıştır. Yasalara bağlı herhangi bir durum yoktur diyoruz.

Kütüphaneciler kendi istekleriyle, kendi meslekleri içinde bilinçlenmeleriyle bu noktaya varmışlardır diyoruz. Belki de en gerçek, en sağlam sonuçlar bu şekilde alınabilecek olan sonuçlardır. Yasalarla bir yere kadar gidebilirsiniz, yasaları uygulayacak olan yine kütüphanecinin sağduyusu ve anlayışı olacaktır.

Örneğin bir İstanbul dergiler toplu katalogu hazırlarken, Teknik Üniversitenin kürsü kitaplıklarına sokulmadık. Kürsünün yöneticisi bu kitaphı ben kurdum, bu kadar çok emek sarfettim, bunları hiç kimseye vermek niyetinde değilim, içeriye sokmam da, bunların isimlerini de size vermem dedi.

Çünkü çok iyi biliyor ki, bir toplu kataloga girdiği zaman elinde bulunan kolleksiyonun adı, dışardan bir talep geldiğinde, senin elinde bu varmış, ben şuna bakabilirmiyim diyebilir. Bu öğretim üyesinin bunu söylemeye yasal bir hakkı var mı idi? Kesin olarak yoktu, hiç bir üniversite yasası, hiç bir kamu yasası bu hakkı zaten ona vermez

Bu yayınlardan faydalanması gereken herkes faydalanacaktır. Ama bu şahıs başına bir lira, biz yasalar çıkartmalıyız, yönetmelikler hazırlamalıyız, genelgeler yapmalıyız, kütüphanecileri uyarmalıyız. Ama gerekli bir bilinçlenme düzeyine ulaşmadan, çoğunu anlamıyacağımız veya alacağımız yine biraz şüpheli kalacaktır.

Bu konuda üniversiteler kanununa girmesi gereken iki madde bence birinci madde örgütlenme olmalıdır. Düzene koyucu bir madde olabilir, üniversiteler kanunumuzda şunu da haber vereyim, kütüphane adı bir kere geçer, tek bir madde ile geçer şu şekilde : «Kütüphane müdürleri yönetim kurulunun teklifi ve senatonun onayı ile rektör tarafından tayin edilir.» Bu kanunun sanıyorum 3 ncü maddesi olacak ki, «Üniversitelerinin memleketi ilgilendirenler başta olmak üzere bilimleri genişletip derinleştirecek araştırmalar yapmakla görevlidirler.» Bilimlerin hangi noktaya geldiğini haber veren bir kütüphane örgütü ile, bu bilimler nasıl geliştirilecektir, nasıl derinleştirilecektir sorusu mutlaka bulunmalıdır. Üniversite kendi kütüphanesini ideal bir hale getirmeden, istenilen bir düzeye getirmeden araştırma ve öğretim çalışmalarında istenen düzeye getirememektedir. Bu gerçeğin mutlaka anlaşılması gerekir.

Bir ikinci madde üniversiteler kanununa girmesi gereken personelle ilgili bir madde olabilir. Eski üniversitelerin personel politikası son derece düşüktür. 3.000 kitaplık bir seminer kitaplığını yöneten memura belli bir ücret ödenir. Bu memurun çalışmalarından memnun olunur ve kendisi fakültenin genel kitaplığının başına getirilir. Yine aynı mesele, hiç bir esasa bakılmaz.

Oradaki çalışmaları başarılı bulunup deniyor ki, gel üniversite merkez kitaplığı müdür makamlığı boş, seni oraya alalım, personele ödenen ücret yine aynıdır. Bu kadar geri bir anlayışla kütüphanelerarası işbirliği de olmaz, kütüphane de olmaz, istenen kütüphane örgütü de elde edilemez.

Üniversiteler kanununa, üniversitelerin kütüphanelerini düzenleyen bir madde girmeli, üstün düzeyde personel elde edebilmeyi sağlayacak bir madde daha girmelidir, bu personel çıkabilecek yasayı koruyacaktır. Yoksa yalnız başına yasa ile işler yürümeyecektir, hiç bir yasa kendisine o hakkı vermediği halde kitapları odama koyuyorum ve seni de içeriye sokmuyorum diyebilen insanlarla mücadele gücünü kendinde bulacak elemanı evvela sağlamak lazımdır.

Üniversiteler içinde ve üniversiteler arasında gerek satın almaların gerekse ortak personel eğitimine Hacettepe'nin tıp bölümünde tıp kütüphaneleri personelinin eğitmeyi, buna karşılık sosyal bilimler alanında böyle yazmalarla ilgilenecek kütüphanecileri Süleymaniye'de eğitmeyi, ya da üniversite merkez kitaplığında eğitmeyi, karşılıklı olarak gerçekleştirebilmenin yolları aranmalıdır. Ve işbirliği, ben sana veriyorum bazı soruları... istemiyorum demek değildir.

Ben sana bunu veriyorum, buna karşılık da senden bunu talep ediyorum. Sen bana bunu veriyorsun ben de sana ihtiyacın olan bunu verebiliyorum demektir.

3.000.000 olur ödeneği bir takım yayınları sağlar, öbür taraftan 100.000 lira ödeneği vardır, daha sınırlı gerekleri karşılamak için ama artık büyük isteklerine artık yönelmez bu taraf. Yine bir işbirliği ilişkisi bir yerde ileriye doğru götürebilir.

Peki biz kütüphaneci olarak bu konularla işbirliğini hararetle istiyoruz, sorunlarımızı tartışıyoruz, yararlanan okuyucularımız bu konularla bizim kadar ilgileniyorlar mı? Belki de bilim potansiyeli düşük, belki de memlekette talep yok. Belki de biz o yüzden gelişmiyoruz, bilemiyorum. Türkiye bugün bunu diyemeyeceğimiz bir noktaya gelmiş bulunmaktadır, benim gözlemime göre bun-

lardan bir tanesini şimdi sizlere aktaracağım, geçen kütüphane haftalarının birisinde, İstanbul'da bir açık oturum yaptık ve Marmara Bilimsel Endüstriyel Araştırma Merkezinden bir matematikçi davet ettik. Bir araştırmacı olarak kitaplıklarımızdan nasıl yararlanacağını, bunlardan memnun olup olmadığını ve daha nasıl hizmetler beklersiniz diye sorduk.

Bu araştırmacı, bizi kat kat geride bıraktığını yaptığı açıklama ile hemen gösterdi ve dedi ki, «Sizin katalog kartlarınızla falan artık uğraşacak vaktimiz yok. yayınları çok geniş izliyorsunuz, çok eksik izliyorsunuz, (baştan da işaret ettiğimiz gibi) Ankara'da bir computer merkezi kurulmalı, bilimsel araştırma kitaplıkları hem konularına giren bütün yayınları, hatta dergi makalelerini çok acele olarak o merkeze bildirmeli, o merkez bunların sınıflandırmasını yaparak (tabii bunu büyük çapta değil, bilgisayara yüklemeli, bir matematikçi olarak elindeki olanaklarla araştırmak gerekir) orası çabuk sürelerle, çok çabuk ara-larla Türkiye'nin çeşitli kütüphanelerine girmiş olan en son araştırma yayınla-rını size bildirmeli, basmalı ve yaymalı.»

İster kitaplıklara yönelsin, ister araştırmacılara yönelsin, ama böyle bir çalış-mayı yapmanın artık zamanı gelmiştir. Bir araştırmacı için en önemli olan şey, yeni yayınları, dünya biliminin vardığı sonuçları bildiren yayınları, bir an evvel bize duyurabilmektir, en önemli sorun budur» dedi.

Belki bu da, Türkiye'de bugün artık düşünce düzeyine çıkabilmiş olan başka bir kütüphanelerarası işbirliği çalışmasının alanı olabilir.

Bu konuda çok çok söylenecek söz var, çok geniş bir alan, çok önemli bir alan ama zannediyorum, daha da fazla hakkım yoktur, en önemli saydıklarımı duyurmakla yetiniyorum.

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim efendim.

Ben 1953 yılından beri, yani ilk defa 'Kütüphane ve Kütüphanecilik Mese-lelerimize Umumi Bir Bakış' adlı bir broşürdü zannediyorum, orada işbirliği, işbölümü, komisyonların, türevlerin sınırlandırılması konularına temas etmiş-tim. O yıldan beri, zaman zaman bu sorunları çeşitli seviyelerde tartışıyoruz, fakat maalesef olumlu bir sonuca varmak mümkün olamadı.

Şimdi sayın Ersoy'a söz vereceğim, ondan sonra bu konunun başka yönleri var müsaade ederseniz ben de bazı fikirlerimi arz etmek istiyorum.

Buyurunuz efendim.

Prof. Ersoy — Teşekkür ederim sayın Başkan .

Şimdi konumuz kütüphanelerarası işbirliği idi, umuyorduk ki, özellikle Tür-kiye'de kütüphanelerarasında nasıl bir işbirliğine gidilebilir? Ama sorunlarımız, dertlerimiz o kadar çok ki, bu çeşitli konulara dokunduk, kimi kez de belki de konunun sınırlarını aştık, 2,5 saati de geçti. Dinleyicilerimizin de sabırlarını bir hayli taşırdık.

Sayın Başkan, işbirliği konusu Türk kütüphanecileri tarafından artık bili-nen, tanınan bir konudur. Bizim de, daha bundan aşağı yukarı 20 sene önce de-gindiğimiz bu konu işlenmektedir, hatta o kadar işlenmiştir ki, bu konuda do-çentlik çalışması bile yapılmıştır, bir arkadaşımız sayın Doçent bu konuda bir doçentlik çalışması yapıyorlar.

Şimdi, hiç olmazsa bundan sonraki çalışmalarımızda işbirliğinin belli bir tanımından yürüyerek hangi konular üzerinde durabileceğimizi düşünmek, derim ki daha da iyi olur. Bana göre işbirliği sadece bir kurulun değil, ama bir elden yönetilen bir kuruluşun da değil, bir çok değişik ellerden yürütülen bir çok kütüphanenin gerek personel, gerek koleksiyon gerek yapı ve gerekse bütçe kaynaklarından yararlanarak ama birinin zararına, diğerinin kârına olmak üzere yararlanarak bir şeyi ortaya koyması hâlinde vardır ve bunlar özellikle yurdu-muzda şu konularda yapılmalıydı : Baştan da arz etmiştim, satın alma konusunda bu yapılabilirdi, dünyada çeşitli ülkelerden kitapta ileri gitmiş ülke-lerde, bunun son derece güzel örnekleri vardır.

Bibliyografik denetim ve yönetim konusunda yapılabilirdi, hepimizin bildiği üzere Türkiye malzeme noksanlığı, kitap noksanlığı değil, ama malzemeyi ör-gütleyememenin, organize edememenin güçlüğü içindedir. Bunun için de bir araştırmacı neyi nerede olduğunu bulamamaktadır. Ve biz bir yerde kütüphane-ciler bu hizmeti okuyucuya götüremiyoruz.

Yararlanmaya sunma konusunda olabilirdi, ilgili arkadaşlarımla da buyur-dukları gibi bilgisayarlardan yararlanılırdı, bilgiler yüklenirdi bilgisayarlara ve terminallerde telekslerle bağlantılar kurularak, bilgi istenilen yerde okuyucuya ulaştırılırdı.

Bir önemli konu da depolamada, yerleştirmede işbirliğinden yararlanabilir-dik. Ve bunları biz şehirler, bölgeler, kentler ve ulusal düzeyde yapmak zorun-dayız, yapmalıyız da.

Depolama konusunda kısaca bir örnek vermek isterim sayın Başkan; Belki de örneğim iki olacak. Şimdi Türkiye kütüphanelerinin koleksiyonları güncel eserlerden ve güncel olmayan eserlerden oluşuyor çoğunlukla, araştırma kütüp-hanelerimiz de dahil olmak üzere güncel olmayan eserler çoğunluğu teşkil edi-yor. Bunlar söz gelişi Ankara'da Ankara Halk Kütüphanesi, Ankara Üniversi-tesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi böylesine güncel okuyucunun sık sık baş vurmadiğı eserlerini Ankara'da bir depoya çekebilirdi (Milli Kütüphaneyi unuttum, tabii Milli Kütüphane başta geliyor bu konuda), ya da başka bir araştırma kurumuna çekebilirlerdi.

Hemen bununla ilgili güzel bir örnek aklımda, gene Türkiye Televizyon Kurumunun dokümantasyonu işte bir kütüphane merkezi var, orada da bizim bölümümüzden mezun bir arkadaşımız çalışıyor. Onlar Türkiye de çıkmakta olan gazetelerin hepsini alıyorlar sayın Başkanım. Çünkü onlar gazeteleri hemen ciltleyip programlarında onlardan yararlanmak istiyorlar.

Şimdi bu gazeteler son derece büyük ciltler tutuyor. Bu ciltler aşağıda bir depoya konmuş Mithatpaşa Caddesinde, sanıyorum ki, bir kaç yıla kalmaz on-ların o binaları sadece gazete koleksiyonları ile dolar. Zannediyorum ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de belli gazeteler alınıyor ve daha da fazlası alınması gerekir, çünkü şimdi derlemeden yararlanıyor diğer gazeteleri de alıyor.

Milli Kütüphane derlemeden yararlanan bir kütüphanemiz olduğu için zaten gazetelerin hepsi geliyor, bunların ciltlenmesi halinde aşağı yukarı bir birbuçuk kilometre mesafede, üç yerde en azından ki daha gazete koleksiyonu yapan An-kara'nın içinde bir çok kuruluşlarımız var. Sadece 10-15 yıl içinde çoğu kütüp-hanelerimiz gazetelerin ciltlerini depolama olanağı bulamayacaklardır.

Bu bizim için büyük bir sorundur, şimdi şu üç ya da dört kütüphane, araştıma kütüphaneleri hiç olmazsa gazete koleksiyonlarını almada, ya da depolamada bir işbirliğine gidebilirler. Bir yerde depolanırdı, eğer hepsi için güncel olarak bunlardan yararlanılacaksa, telefonla teleksle bir irtibat kurulur, herhangi bir bilgi taranır ve hemen okuyucuya verilebilirdi.

Bibliyografik gözetim, denetimin zorluğu gün gibi meydandadır, biz herhangi bir araştırma için bir kütüphaneye gittiğimiz zaman orada aradığımız eseri bulup bulamayacağımızı bilemiyoruz. Bırakınız onu, şu Ankara'da bizim ne kadar eski kitap kaynağına sahip olduğumuzu bilincinde ya da farkında değiliz. Yapılmamıştır bu repertuarlar, Ankara için bile yapılmamıştır.

Bir şehir ölçüsünde, yapamadığımız bir şeyi, belki de Orta Anadolu ölçüsünde hele hele hiç yapamadık, bir bölge çapında da yapamadık.

Sanıyorum ki, yöneleceğimiz noktalar bundan böyle bizim bunlar olacaktır. Okuyucumuz nerede olursa olsun, nasıl İngiltere'de, Almanya'da, Amerika'da, Rusya'da okuyucu ülkenin neresinde oturursa otursun, araştırması ile ilgili bir eser hangi kütüphanede olursa olsun, o ülke içinde, onu bulup getirtebiliyorsa, biz de bu olanaklardan yararlanmak zorundayız.

Sanıyorum ki, Türkiye Kütüphanecileri bilgi yönünden buna hazırdır. Çünkü bu konuda artık doçentlik çalışmaları da yapılmıştır efendim. Bizim belki de yatkın olamadığımız, arkadaşlarımız değindiler, birbirimizle dialog kuramıyoruz, yaklaşımımız çok zayıftır, bir de bilgi algılayan kuruluşlar, bağlı olduğumuz kütüphaneleri yönetenler bu fikre yeterince yatkın değildir.

Umardık ki, 14'ncü Kütüphane Haftasında çeşitli kütüphanelerin yöneticileri de katılmış olsaydı, kütüphane müdürleri demiyorum da, o kurumun bağlı olduğu en yüksek seviyedeki yöneticiler katılsaydı, bu sorunu görebilselerdi.

Teşekkür ediyorum efendim. Ben zannediyorum ki, özet olarak sorunlarımız ortadadır, bunların üzerine eğilebiliriz, eğilebilirsek eğer bizi yöneticiler yeterince desteklerlerse...

Prof. Karayalçın — Teşekkür ederim sayın Ersoy.

Efendim, 2 saat 10 dakikadır bu konuda görüşüyoruz. Ben bu konuda fazla vaktinizi almak istemiyorum. Benim de çok söyleyeceğim şeyler vardı. Fakat bu tartışmalardan olumlu bir sonuç çıkarmanın gerektiği kanaatindeyim.

Bugün, kütüphanelerarasında işbirliği kanaatimce milli ekonomi bakımından önemlidir.

Bugünkü durum, Hacettepe'nin örneği, belki Ortadoğunun da olumlu bir çalışması vardır, başarıları vardır, onu bilemiyoruz, bir tarafa bırakılacak olursa iç açıcı değildir. İhtisas kütüphanelerinde, devletin dövizleri kıt kaynakları kanaatimce israf edilmektedir.

Bunu önlemek için yapılacak şeyler vardır, arkadaşlarımız temas ettiler. Kanunda değişiklik lazımdır, bazı müesseseleri kurmak lazımdır, herhalde bütün bunları yapabilmek için kanaatimce bu problemleri başka bir seviyede, başka bir yerde ilgililerin duyacağı bir yerde daha yüksek düzeyde, daha ayrıntılı bir şekilde tartışmak lazımdır.

Konu bence hükümetin işidir bir, Devlet Plânlama Teşkilatının işidir iki, üçüncüsü TÜBİTAK'ın işidir. Tabii Hükümetin işidir demek, aynı zamanda Kültür Bakanlığının işidir, ona düşer zannediyorum, bu arada üniversitelerin en yüksek organı olarak Üniversitelerarası Kurulun işidir.

Türk Kütüphaneciler Derneği olarak, bu kurumlara müracaat edelim ve Türkiye'de üniversite kütüphaneleri ile, ihtisas kütüphanelerinin ortak meselelerini yüksek düzeyde tartışmak ve bir sonuca varmak üzere bir kongre, bir konferans yapılmasını talep edelim.

Aramızda Hacettepe Üniversitesinden bir arkadaşımız var, sayın Ersoy aynı zamanda Ankara Üniversitesinde Senato üyesidir, kaldı ki Ankara Üniversitesi daha evvel benim hazırladığım bir taslağı ele almış, Senato bir komisyon kurmuş, komisyonda sayın Ersoy ve diğer meslektaşlarımız da vardı, komisyon oybirliği ile görüşünü tesbit etmiş, teklifini kaleme almış ve Üniversite Senatosa sunmuştu, orada da kabul edilmiştir.

Binaenaleyh, böyle bir çalışma için hiç olmazsa teorik olarak Ankara Üniversitesi bakımından da belli bir düzeye gelinmiş bulunmaktadır. Şu halde üniversiteler tarafından desteklenirse, Devlet Plânlama Teşkilatı bunu teşvik ederse böyle bir çalışma yapılır ve bu çalışma sonunda nelerin yapılması gerektiği daha açık bir şekilde tesbit edilir. Zannediyorum, bu Kütüphane Haftasının en olumlu sonucu bu olacaktır. Eğer dediğim gibi bir toplantı yapılır, o toplantıda ihtisas kütüphaneleri arasında işbirliği şartları, esasları ayrıntılı bir şekilde tesbit edilirse...

Bu temenni ile bu açık oturumu kapatmak istiyorum. Bir tatil günü, tekrar etmek istiyorum 2 saat 15 dakika bu konuyu dinlemek bizim için (öztürkçe söyleyeyim) büyük bir aşamadır.

Senelerce evvel, ben bu binada bir konferans vermiştim, sene 1953'mi idi 1954'mü idi hatırlamıyorum o zaman gençler vardı bu seviyede konuları tartışamıyorduk. Çünkü yeteri kadar kişisel birikim yoktu. Bugün sayın Ersoy'un da dediği gibi, artık kütüphanecilik alanında bu tür bir birikim ortaya çıkmıştır, bunu memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Binaenaleyh, bu toplantıyı da değerlendirmek lazımdır. Türkiye'nin bu problemini halletmek için en uygun şekilde değerlendirmek lazımdır. Bu konuda da vazife derneğe, bizlere, sizlere düşecektir.

..... — Sayın Başkan, bir konuda çok kısa olarak söz rica edebilir miyim?.

Prof. Karayalçın — Memnuniyetle efendim, buyurunuz.

..... — Efendim, ben Millî Kütüphaneci olarak değil de 12 senedir kütüphanecileğe...

(Bant bu kısımda bitmiş bulunduğundan konuşmaların devamı tesbit edilememiştir.)

Not : Açık oturuma katıldığı halde, metinde konuşmaları yer almamış olan diğer Sayın konuşmacıların konuşmaları banda kaydedilememiştir.